جامع أحكام التجويد

Jami' Ahkam at-Tajweed

Cēlā Korāna skaitīšanas noteikumi Hafsa 'an 'Asim riwayah pa ash-Shatibiyyah ceļu

Medīnas mushafa izdevums (utmāniskais raksts)

Balstīts uz imāma Ibn al-Jazari al-Muqaddimah al-Jazariyyah, an-Nashr un at-Tamhid; Makki ibn Abi Taliba ar-Ri'ayah; un al-Marsafi Hidayat al-Qari

---

Sastādījis un rediģējis Syed Abdul Salam

Online Quran · onlinequran.me

Pirmais izdevums, 1448. g. pēc h. / 2026

Saturs

Ievads 5
- Grāmatas metode 5
- Avoti 5
- Terminoloģija 6
- Krāsu ceļvedis 6

Nodaļa 1 Ievads tajweed zinātnē 8
- 1.1 Tajweed definīcija 8
- 1.2 Priekšmets, labums un statuss 8
- 1.3 Lahn (kļūda) un tās veidi 9
- 1.4 Skaitīšanas tempi 9
- 1.5 Qira'ah, riwayah un tariq 10
- 1.6 Skaitīšanas etiķete 10

Nodaļa 2 Isti'adhah un Basmalah 11
- 2.1 Isti'adhah 11
- 2.2 Basmalah 11
- 2.3 Savienošanas veidi sūras sākumā 11
- 2.4 Basmalah starp divām sūrām 11
- 2.5 Sūra Bara'ah (at-Tawbah) 12

Nodaļa 3 Makharij: artikulācijas vietas 13
- 3.1 Kas ir makhraj un kā to atrast 13
- 3.2 Makharij skaits 13
- 3.3 Septiņpadsmit makharij 14
- 3.4 Zobi un mēles daļas 15
- 3.5 Kam pievērst uzmanību 16

Nodaļa 4 Sifat: burtu īpašības 17
- 4.1 Definīcija un labums 17
- 4.2 Īpašības ar pretstatu 17
- 4.3 Īpašības bez pretstata 18
- 4.4 Katra burta īpašību tabula 19
- 4.5 Stiprs un vājš 20

Nodaļa 5 Burti pa vienam 21
- 5.1 Burtu tabula ar galvenajiem brīdinājumiem 21
- 5.2 Vieglo burtu saglabāšana vieglu 22
- 5.3 Ba, Jim un Qalqalah burti 23
- 5.4 Ha' un Sin 23
- 5.5 Sukun, Infitah un Shiddah 24
- 5.6 Dad un Dha' 25

Nodaļa 6 Tafkhim un Tarqiq: smagie un vieglie burti 27
- 6.1 Definīcijas 27
- 6.2 Burti pēc smaguma 27
- 6.3 Smaguma pakāpes 27
- 6.4 Alif 28
- 6.5 Lam Allāha vārdā 28

Nodaļa 7 Ra' noteikumi 29

7.1 Kad Ra' ir smags 29
7.2 Kad Ra' ir viegls 29
7.3 Kur atļauti abi 30
7.4 Ra' trīce 30

Nodaļa 8 Nebalsīgā Lam noteikumi 31
8.1 Noteiktā artikula Lam 31
8.2 Darbības vārda Lam 31
8.3 Partikulas Lam 32
8.4 Pavēles Lam un lietvārda Lam 32

Nodaļa 9 Nun Sakinah un Tanwin noteikumi 33
9.1 Definīcijas 33
9.2 Izhar Halqi 33
9.3 Idgham 34
9.4 Iqlab 35
9.5 Ikhfa' Haqiqi 36

Nodaļa 10 Mim Sakinah noteikumi 38
10.1 Ikhfa' Shafawi 38
10.2 Divu Mim Idgham 38
10.3 Izhar Shafawi 38

Nodaļa 11 Dubultotais Nun un Mim un Ghunnah pakāpes 40
11.1 Ghunnah 40
11.2 Dubultotais Nun un Mim 40
11.3 Ghunnah pakāpes 40

Nodaļa 12 Mithlayn, Mutajanisayn un Mutaqaribayn 42
12.1 Mithlayn Saghir 42
12.2 Mutajanisayn Saghir 43
12.3 Mutaqaribayn Saghir 44
12.4 Kur vajadzīgs skaidrums 44
12.5 Kabir veids pie Hafsa 44

Nodaļa 13 Qalqalah 45
13.1 Qalqalah pakāpes 45

Nodaļa 14 Madd un Qasr: pagarināšana 46
14.1 Definīcijas un Madd burti 46
14.2 Madd Asli (Tabi'i) 46
14.3 Hamzah izraisīts Madd 47
14.4 Sukun izraisīts Madd 48
14.5 Madd al-Farq 49
14.6 Madd veidu spēks 49

Nodaļa 15 Ha' al-Kinayah: vietniekvārda Ha' 51
15.1 Tā četras situācijas 51
15.2 Izņēmumi pie Hafsa 51

Nodaļa 16 Hamzat al-Wasl un Hamzat al-Qat' 52
16.1 Definīcijas 52
16.2 Kur tā sastopama un tās patskanis sākot 52
16.3 Divu nebalsīgu burtu satikšanās 53

Nodaļa 17 Waqf un Ibtida': apstāšanās un sākšana 54
17.1 Apstāšanās veidi 54

17.2 Izvēlētās apstāšanās četri veidi 54
17.3 Sākšana 55
17.4 Apstāšanās zīmes Medīnas mushafā 55

Nodaļa 18 Kā apstāties vārdu beigās 57
18.1 Kur Rawm un Ishmam neizmanto 57
18.2 Apstāšanās pēc rakstības 58

Nodaļa 19 Maqtuʿ un Mawsul: atsevišķi un kopā rakstīti vārdi 59

Nodaļa 20 Atvērtais Ta: sieviešu dzimtes galotnes, rakstītas ar Ta 63

Nodaļa 21 Medīnas mushafa zīmes 65

Nodaļa 22 Īpaši vārdi Hafsa riwayah 66

1. pielikums: al-Muqaddimah al-Jazariyyah teksts 68

2. pielikums: Terminu vārdnīca 74

3. pielikums: Avoti 77

Ievads

Visa slava pieder Allāham, kurš sūtīja Grāmatu Savam kalpam un nelika tajā nekādu greizumu. Svētība un miers lai ir ar to, kuram tika pavēlēts skaitīt Korānu mērenā skaitījumā, ar viņa ģimeni un biedriem, un ar visiem, kas no viņiem saņēma Allāha Grāmatu ar pareizu skaitījumu līdz Pastarajai dienai.

Šī ir visaptveroša grāmata par ***Tajweed*** (التَّجْوِيد) noteikumiem. Tās mērķis ir apkopot visus šīs zinātnes noteikumus skaidrā mācību secībā: katra tēma sākas ar imāma Ibn al-Jazari tekstu, kam seko skaidrojums, krāsaini piemēri no Korāna, brīdinājumi par biežām kļūdām un visbeidzot avoti.

Grāmatas metode

- **Riwayah:** grāmata seko ***Hafs 'an 'Asim*** (حَفْص عَنْ عَاصِم) riwayah pa ***Ash-Shatibiyyah*** (الشَّاطِبِيَّة) ceļu, tai riwayah, kurā ir rakstīts Medīnas mushafs un lielākā daļa iespiesto Korāna eksemplāru. Ja ***Tayyibat an-Nashr*** (طَيِّبَة النَّشْر) ceļam ir cita iespēja, tā minēta tikai informācijai.
- **Avoti:** grāmatas pamats ir imāma Ibn al-Jazari darbi: ***Al-Muqaddimah al-Jazariyyah*** (المُقَدِّمَة الجَزَرِيَّة), *an-Nashr* un *at-Tamhid*. Tālāk seko Makki ibn Abi Taliba *ar-Ri'ayah* burtu un to īpašību aprakstam un al-Marsafi *Hidayat al-Qari* sīkumiem, piemēriem un mācību secībai.
- **Korāna teksts:** katrs Korāna piemērs automātiski ņemts no digitālā uthmāniskā teksta, kas seko Medīnas mushafam; nekas nav rakstīts ar roku. Tas salikts ar karaļa Fahda kompleksa burtveidolu (KFGQPC Hafs).
- **Atsauces:** Al-*Muqaddimah al-Jazariyyah* panti numurēti pēc ierastās 109 pantu skaitīšanas. Citām grāmatām norādīta vieta, kur tēma aplūkota, nevis lappuses numurs, jo izdevumi atšķiras.
- **Viedokļu atšķirības:** kur zinātnieki nav vienisprātis, viedokļi sniegti īsi, un pēc tam tas, kas tiek praktizēts pie Hafsa pa ash-Shatibiyyah ceļu.

Avoti

Imāms Ibn al-Jazari (no 751 līdz 833 AH)

Shams ad-Din Abu al-Khayr Muhammad ibn Muhammad ibn Muhammad ibn 'Ali ibn Yusuf al-Jazari no Damaskas, šāfiītu zinātnieks, bija sava laika vadošais skaitīšanas meistars un pēdējā lielā autoritāte Qira'at zinātnē. Viņš dzimis Damaskā 751. gadā AH un miris Širāzā 833. gadā AH. Viņa darbu vidū šajā jomā ir poēma, kas pazīstama kā *Al-Muqaddimah al-Jazariyyah*; *at-Tamhid fi 'Ilm at-Tajwid*, kas rakstīts viņa zinātnieka ceļa sākumā; *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*, visplašākais

un rūpīgāk pārbaudītais darbs par masveidā nodotajiem lasījumiem; un tā dzejas forma *Tayyibat an-Nashr*. Tāpēc viņa vārdi ir šīs grāmatas pamats.

Makki ibn Abi Talib al-Qaysi (no 355 līdz 437 AH)

Abu Muhammad Makki ibn Abi Talib Hammush al-Qaysi dzimis Kairuānā 355. gadā AH un miris Kordovā 437. gadā AH; viņš bija Qira'at un arābu valodas meistars. Viņa *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah wa Tahqiq Lafz at-Tilawah* ir viena no agrākajām grāmatām, kas pilnībā veltīta tajweed. Tā ir visdetalizētākā burtu aprakstīšanā pa vienam, to īpašību un nosaukumu skaidrošanā un brīdināšanā par kļūdām, ko skaitītāji pieļauj katrā burtā.

Šeihs 'Abd al-Fattah al-Marsafi (miris 1409 AH)

Šeihs 'Abd al-Fattah ibn as-Sayyid 'Ajami al-Marsafi no Ēģiptes bija Qira'at zinātnieks hidžras četrpadsmitajā gadsimtā. Viņa *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari* ir viena no pilnīgākajām mūsdienu grāmatām par tajweed Hafsa riwayah, pazīstama ar mācību secību, daudzajiem piemēriem un smalku jautājumu un īpašu vārdu aplūkojumu.

Terminoloģija

Šīs zinātnes termini visās grāmatas valodās saglabāti arābu formā, jo tie ir noteikti nosaukumi, kas skolēnam jāiemācās tādi, kādi tie ir. Šajā izdevumā katrs termins rakstīts latīņu burtiem, ar arābu formu iekavās, kad tas pirmo reizi minēts katrā nodaļā, piemēram, ***Ghunnah*** (الغُنَّة). Grāmatas beigās ir terminu vārdnīca.

Krāsu ceļvedis

Korāna piemēros iekrāsoti tikai tie burti, uz kuriem attiecas noteikums; pārējā vārda daļa paliek melna. Katrai krāsai visā grāmatā ir viena noteikta nozīme:

- Ghunnah: Ikhfa', Iqlab, Idgham bi-Ghunnah, dubultots Nun un Mim
- Izhar: Halqi, Shafawi, Qamari
- Burts, kas uzrakstīts, bet netiek izrunāts, vai pilnībā saplūdināts bez Ghunnah
- Qalqalah
- Divu sitienu Madd: Tabi'i, Badal, Silah Sughra, 'Iwad
- Četru vai piecu sitienu Madd: Muttasil, Munfasil, Silah Kubra
- Sešu sitienu Madd Lazim
- 2, 4 vai 6 sitienu Madd: 'Arid li-s-Sukun un Lin apstājoties
- Tafkhim (smags)
- Tarqiq (viegls)
- Piemērā aplūkotais burts
- Īpaši gadījumi: Sakt, Imalah, Tashil, Ishmam

Kā tiek lietotas krāsas

مِنۢ بَعۡدِ

Al-Baqarah 2:27

Iqlab: Nun kļūst par Mim, ar Ghunnah

سَوَآءٌ عَلَيۡهِمۡ

Al-Baqarah 2:6

Madd Muttasil

Uzmanību

Šī grāmata palīdz izprast, bet neaizstāj mācīšanos pie skolotāja. Tajweed tiek pārņemts ar ***Mushafahah*** (المُشَافَهَة) no prasmīga skolotāja, kurš klausās skolēnā un viņu labo, tāpat kā biedri to pārņēma no Pravieša ﷺ.

NODAĻA 1

Ievads tajweed zinātnē

1.1 Tajweed definīcija

Valodiski tajweed nozīmē uzlabot vai padarīt izcilu. **Tehniski** tā ir katra burta izrunāšana no tā artikulācijas vietas un tā tiesību (حقّ) un tam pienākošās daļas (مستحقّ) piešķiršana no īpašībām. Imāms Ibn al-Jazari to definēja šādi:

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٣٠ وَهُوَ إِعْطَاءُ الْحُرُوفِ حَقَّهَا مِنْ صِفَةٍ لَهَا وَمُسْتَحَقَّهَا

٣١ وَرَدُّ كُلِّ وَاحِدٍ لِأَصْلِهِ وَاللَّفْظُ فِي نَظِيرِهِ كَمِثْلِهِ

٣٢ مُكَمِّلًا مِنْ غَيْرِ مَا تَكَلُّفِ بِاللُّطْفِ فِي النُّطْقِ بِلَا تَعَسُّفِ

٣٣ وَلَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ تَرْكِهِ إِلَّا رِيَاضَةُ امْرِئٍ بِفَكِّهِ

Burta **tiesības** ir tā pastāvīgās īpašības, kas to nekad nepamet, piemēram, ***Jahr*** (الجَهْر), ***Shiddah*** (الشِّدَّة) un ***Isti'la'*** (الاسْتِعْلَاء). Tam **pienākošā daļa** ir tas, kas izriet no šīm īpašībām vai no blakus burtiem, piemēram, ***Tafkhim*** (التَّفْخِيم) un ***Tarqiq*** (التَّرْقِيق), ***Izhar*** (الإِظْهَار), ***Idgham*** (الإِدْغَام), ***Ikhfa'*** (الإِخْفَاء), ***Madd*** (المَدّ) un ***Qasr*** (القَصْر). “Atgriezt katru burtu pie tā izcelsmes” nozīmē izrunāt to no tā artikulācijas vietas; “izrunāt to līdzīgajā kā sevī” nozīmē piešķirt vienam un tam pašam burtam visur vienu un to pašu īpašību, nevis skaitīt to vienā vietā labi, bet citā paviršī.

Pēc tam imāms paskaidro, ka tas jādara maigi, bez piepūles un pārspīlējuma, un ka to var sasniegt tikai ar vingrināšanos, tas ir, ar daudzu atkārtošanu prasmīga skolotāja vadībā.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 30 līdz 33; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: الكلام على حقيقة التجويد في مقدمة الكتاب; Ibn al-Jazari, *at-Tamhid fi 'Ilm at-Tajwid*: باب معنى التجويد; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: تعريف التجويد.

1.2 Priekšmets, labums un statuss

- **Priekšmets:** Korāna vārdi attiecībā uz to burtu tiesību un pienākošās daļas piešķiršanu.
- **Labums:** pasargāt mēli no kļūdām Allāha Grāmatā un skaitīt to tā, kā tā tika atklāta.
- **Pamatlicējs:** praksē Pravietis ﷺ, kurš to saņēma no Džibrīla un iemācīja biedriem. Kā pierakstīta zinātne skaitīšanas un valodas meistari; starp pirmajiem, kas par to rakstīja atsevišķi, bija Abu Muzahim al-Khaqani (miris 325 AH) savā uz Ra' rimējošā poēmā, pēc tam Makki darbā *ar-Ri'ayah*.

Statuss: noteikumu teorētiska apgūšana ir kopienas pienākums, bet to piemērošana skaitīšanā ir obligāta ikvienam, kas skaita Korānu. Imāms Ibn al-Jazari saka:

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٢٧ وَالْأَخْذُ بِالتَّجْوِيدِ حَتْمٌ لَازِمُ مَنْ لَمْ يُجَوِّدِ الْقُرَانَ آثِمُ

٢٨ لِأَنَّهُ بِهِ الْإِلٰهُ أَنْزَلَا وَهٰكَذَا مِنْهُ إِلَيْنَا وَصَلَا

٢٩ وَهُوَ أَيْضًا حِلْيَةُ التِّلَاوَةِ وَزِينَةُ الْأَدَاءِ وَالْقِرَاءَةِ

Pierādījums ir pants ﴿أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ ٱلْقُرْءَانَ تَرْتِيلًا ۝٤﴾ (Al-Muzzammil 73:4). Ibn al-Jazari darbā *an-Nashr* nodod no 'Ali (lai Allāhs ir ar viņu apmierināts), ka ***Tartil*** (التَّرْتِيل) ir "burtu tajweed un apstāšanās vietu zināšana". Poēmas pantam ir divi lasījumi, "kas neskaita Korānu ar tajweed" un "kas neskaita Korānu pareizi", un abi nozīmē, ka pareizas izrunas novārtā atstāšana ir grēks.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 27 līdz 29; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب في معرفة حكم التجويد وأدلته; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: حكم التجويد.

1.3 Lahn (kļūda) un tās veidi

Lahn (اللَّحْن) ir kļūda un novirze no pareizā skaitīšanā. Ir divi veidi:

Veids	Definīcija	Piemēri	Statuss
Lahn Jali (اللَّحْن الجَلِيّ)	Acīmredzama kļūda, kas sabojā vārdu, ko atpazīst skaitītāji un citi un kas var mainīt nozīmi.	Burta vai patskaņa aizstāšana ar citu, sukun piešķiršana burtam ar patskani vai patskaņa piešķiršana nebalsīgam burtam, piemēram, vārda ﴿أَنْعَمْتَ﴾ (Al-Fatihah 1:7) Ta lasīšana ar dammu.	Aizliegta pēc vienprātības.
Lahn Khafi (اللَّحْن الخَفِيّ)	Kļūda, kas sabojā tajweed, bet ne nozīmi; to pamana tikai prasmīgi skaitītāji.	Ghunnah vai Ikhfa' izlaišana, obligāta Madd saīsināšana vai viegla burta padarīšana smagu.	Saskaņā ar skaitīšanas meistariem nav atļauta tam, kurš var iemācīties; daži to uzskata par nevēlamu.

Avoti: Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: الكلام على اللحن; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: اللحن وأقسامه.

1.4 Skaitīšanas tempi

Skaitīšanai ir vairāki tempi, un visi ir atļauti, ja tiek ievēroti tajweed noteikumi:

Temps	Apraksts
Tahqiq (التَّحْقِيق)	Lēnākais, ar pilnu Madd un pilniem patskaņiem; piemērots mācīšanai.

Temps	Apraksts
Tartil	Mierīga, apdomīga skaitīšana ar pārdomām; labākais temps. Daži to uzskata par to pašu, kas Tahqiq.
Tadwir (التَّدْوِير)	Vidējs temps starp Tahqiq un Hadr.
Hadr (الحَدْر)	Ātra skaitīšana, ievērojot noteikumus; parasti izmanto atkārtošanai.

Bieža kļūda

Ātrums, kurā izkrīt burts vai patskanis vai tiek saīsināts obligāts Madd, ir kļūda, nevis *Hadr*.

Avoti: Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: مراتب القراءة; Ibn al-Jazari, *at-Tamhid fi 'Ilm at-Tajwid*: باب مراتب القراءة; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: مراتب القراءة.

1.5 Qira'ah, riwayah un tariq

Lasīšanas veidu, ko piedēvē vienam no desmit imāmiem, sauc par ***Qira'ah*** (القِرَاءَة), piemēram, 'Asima lasījums. Tas, ko piedēvē viņa nodevējam, ir ***Riwayah*** (الرِّوَايَة), piemēram, Hafs no 'Asima. Tas, ko piedēvē tiem, kas nāca pēc nodevēja, ir ***Tariq*** (الطَّرِيق), piemēram, ash-Shatibiyyah ceļš, imāma al-Qasim ibn Firruh ash-Shatibi (miris 590 AH) poēma *Hirz al-Amani*. Saskaņā ar Ibn al-Jazari lasījums ir autentisks, ja tas atbilst trim nosacījumiem: atbilstība arābu valodai kādā derīgā veidā, atbilstība kāda uthmānisko eksemplāru rakstībai kaut vai potenciāli un autentiska nodošanas ķēde.

Avoti: Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: أركان القراءة الصحيحة في مقدمة الكتاب; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: القراءة والرواية والطريق.

1.6 Skaitīšanas etiķete

- Patiesums pret Allāhu, skaitīšana šķīstībā un tīrā vietā.
- Patvēruma lūgšana sākumā un Basmalah sūru sākumā (sk. nākamo nodaļu).
- Pārdomas un pazemība un balss izdaiļošana bez piepūles, kā hadīsā “Izrotājiet Korānu ar savām balsīm” (Abu Dawud, an-Nasa'i).
- Pacietība mācībās, jo Pravietis ﷺ teica: “Tas, kurš ir prasmīgs Korānā, ir kopā ar cēlajiem, taisnīgajiem rakstvežiem, un tas, kurš to skaita stomīdamies un ar grūtībām, saņem divkāršu atalgojumu” (Bukhari un Muslim).

NODAĻA 2

Isti'adhah un Basmalah

2.1 Isti'adhah

Isti'adhah (الاسْتِعَاذَة) nozīmē pirms skaitīšanas teikt أعوذ بالله من الشيطان الرجيم (“Es meklēju patvērumu pie Allāha no nolādētā sātana”). Skaitītāji dod priekšroku šim formulējumam, jo tas atbilst Korāna vārdiem: ﴿فَإِذَا قَرَأْتَ ٱلْقُرْءَانَ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾﴾ (An-Nahl 16:98). Lielākā daļa zinātnieku to uzskata par ieteicamu skaitīšanas sākumā; daži par obligātu.

Skaļi vai klusi

To saka skaļi, ja skaitīšana ir skaļa un kāds klausās, lai klausītājs būtu uzmanīgs no paša sākuma. To saka klusi, ja skaita klusi, ir viens, lūgšanā vai grupā, kas skaita pēc kārtas, un neesi pirmais lasītājs.

Avoti: Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الاستعاذة; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: الاستعاذة.

2.2 Basmalah

Basmalah (البَسْمَلَة) nozīmē teikt بسم الله الرحمن الرحيم. Hafs to skaita katras sūras sākumā, izņemot Bara'ah (at-Tawbah), neatkarīgi no tā, vai viņš sāk ar sūru vai savieno to ar iepriekšējo. Sākot sūras vidū, skaitītājs to var teikt vai izlaist; daudzi meistari dod priekšroku tās teikšanai.

2.3 Savienošanas veidi sūras sākumā

Sākot no sūras sākuma, Isti'adhah, Basmalah un sūras sākumam ir atļauti četri veidi:

Veids	Kā
Qat' al-jami'	Apstāties pēc Isti'adhah, apstāties pēc Basmalah, tad sākt sūru.
Apstāties pēc pirmā, savienot otro ar trešo	Apstāties pēc Isti'adhah, tad savienot Basmalah ar sūru.
Savienot pirmo ar otro, apstāties pirms trešā	Savienot Isti'adhah ar Basmalah, apstāties, tad sākt sūru.
Wasl al-jami'	Savienot visus trīs vienā elpas vilcienā.

2.4 Basmalah starp divām sūrām

Savienojot sūras beigas ar nākamās sākumu, atļauti trīs veidi, bet ceturtais ne:

Veids	Kā	Statuss
Qat' al-jami'	Apstāties sūras beigās, apstāties pēc Basmalah, tad sākt.	Atļauts
Apstāties pēc pirmā, savienot otro ar trešo	Apstāties sūras beigās, tad savienot Basmalah ar nākamo.	Atļauts
Wasl al-jami'	Savienot sūras beigas, Basmalah un nākamo sūru.	Atļauts
Savienot pirmo ar otro, apstāties pirms trešā	Savienot sūras beigas ar Basmalah un apstāties uz tās.	Nav atļauts, jo tas rada iespaidu, ka Basmalah pieder iepriekšējās sūras beigām.

2.5 Sūra Bara'ah (at-Tawbah)

Bara'ah sākumā nav Basmalah. Sākot ar to, skaitītājs saka tikai Isti'adhah un tad apstājas vai savieno to ar sākumu: ﴿بَرَآءَةٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ﴾ (At-Tawbah 9:1). Savienojot to ar al-Anfal beigām, ir trīs veidi bez Basmalah: apstāšanās ar elpu, ***Sakt*** (السَّكْت) bez elpas vai ***Wasl*** (الوَصْل). Sākot tās vidū, meistari attiecībā uz Basmalah domā atšķirīgi.

Uzmanību

Sākot sūras vidū ar pantu, kurā minēts sātans vai kaut kas, ko nav piedienīgi savienot ar Allāha vārdu, labāk apstāties pēc Basmalah, kā pantā ﴿ٱلشَّيْطَٰنُ يَعِدُكُمُ ٱلْفَقْرَ﴾ (Al-Baqarah 2:268).

Avoti: Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب البسملة; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: البسملة وأوجهها بين السورتين.

NODAĻA 3

Makharij: artikulācijas vietas

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٩ مَخَارِجُ الْحُرُوفِ سَبْعَةَ عَشَرْ عَلَى الَّذِي يَخْتَارُهُ مَنِ اخْتَبَرْ

١٠ فَأَلِفُ الْجَوْفِ وَأُخْتَاهَا وَهِي حُرُوفُ مَدٍّ لِلْهَوَاءِ تَنْتَهِي

١١ ثُمَّ لِأَقْصَى الْحَلْقِ هَمْزٌ هَاءُ ثُمَّ لِوَسْطِهِ فَعَيْنٌ حَاءُ

١٢ أَدْنَاهُ غَيْنٌ خَاؤُهَا وَالْقَافُ أَقْصَى اللِّسَانِ فَوْقُ ثُمَّ الْكَافُ

١٣ أَسْفَلُ وَالْوَسْطُ فَجِيمُ الشِّينُ يَا وَالضَّادُ مِنْ حَافَتِهِ إِذْ وَلِيَا

١٤ الَاضْرَاسَ مِنْ أَيْسَرَ أَوْ يُمْنَاهَا وَاللَّامُ أَدْنَاهَا لِمُنْتَهَاهَا

١٥ وَالنُّونُ مِنْ طَرَفِهِ تَحْتُ اجْعَلُوا وَالرَّا يُدَانِيهِ لِظَهْرٍ أَدْخَلُ

١٦ وَالطَّاءُ وَالدَّالُ وَتَا مِنْهُ وَمِنْ عُلْيَا الثَّنَايَا وَالصَّفِيرُ مُسْتَكِنْ

١٧ مِنْهُ وَمِنْ فَوْقِ الثَّنَايَا السُّفْلَى وَالظَّاءُ وَالذَّالُ وَثَا لِلْعُلْيَا

١٨ مِنْ طَرَفَيْهِمَا وَمِنْ بَطْنِ الشَّفَهْ فَالْفَا مَعَ اطْرَافِ الثَّنَايَا الْمُشْرِفَهْ

١٩ لِلشَّفَتَيْنِ الْوَاوُ بَاءٌ مِيمُ وَغُنَّةٌ مَخْرَجُهَا الْخَيْشُومُ

3.1 Kas ir makhraj un kā to atrast

Makhraj (المَخْرَج) ir vieta, kur burta skaņa apstājas, piešķirot tam savu identitāti. Lai to atrastu, padari burtu nebalsīgu vai dubultotu, novieto tā priekšā hamzu ar patskani un izrunā; tad ievēro, kur skaņa apstājas: tā ir tā makhraj, kā أَبْ، أَتْ، أَقْ.

Makhraj ir vai nu **noteikts** (muhaqqaq), kas balstās uz noteiktu rīkles, mēles vai lūpu daļu, kā lielākajai daļai burtu; vai **aptuvens** (muqaddar), kas nebalstās uz nevienu noteiktu daļu, un tas ir ***Huruf al-Madd*** (حُرُوف المَدّ) makhraj, jo tie beidzas tikai tad, kad beidzas elpa, kā saka imāms: “Madd burti, kas beidzas ar gaisu.”

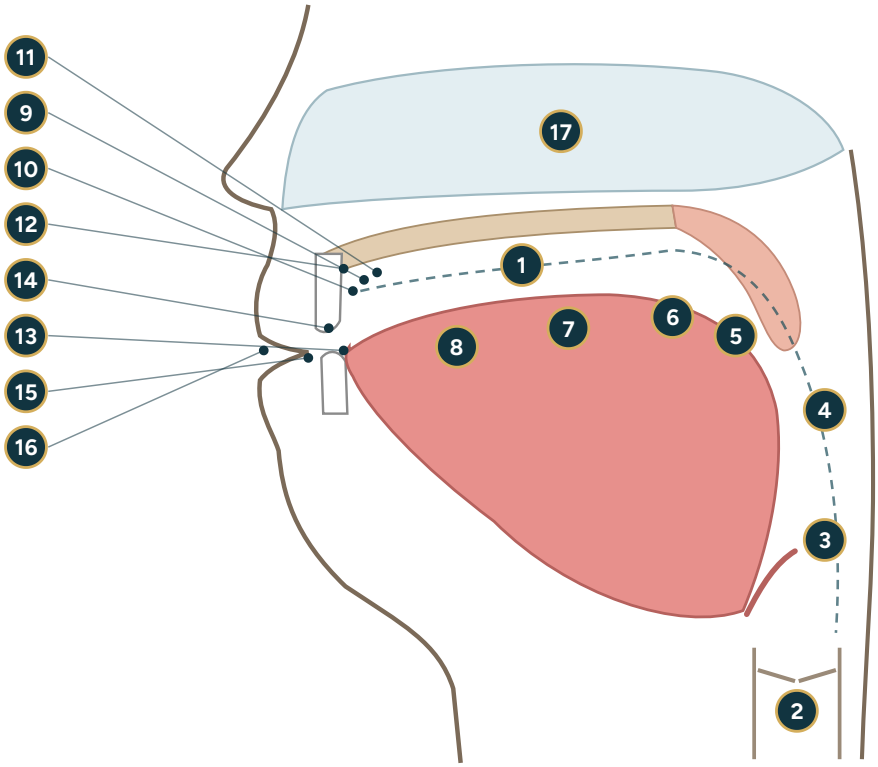
3.2 Makharij skaits

Ibn al-Jazari un vairuma zinātnieku izvēlētais viedoklis ir, ka makharij ir **septiņpadsmit**; tas ir al-Khalil ibn Ahmad viedoklis. Sibawayh un viņa sekotāji, piemēram, ash-Shatibi, saskaitīja **sešpadsmit**, izlaižot ***Jawf*** (الجَوْف) un sadalot tās burtus starp rīkli, mēles vidu un lūpām. Al-Farra'

saskaitīja **četrpadsmit**, piešķirot Lam, Nun un Ra' vienu makhraj. Visi ietilpst piecos vispārīgos apgabalos: *Jawf*, ***Halq*** (الحَلْق), ***Lisan*** (اللِّسَان), ***Shafatan*** (الشَّفَتَان) un ***Khayshum*** (الخَيْشُوم).

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 9 līdz 19; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب مخارج الحروف; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: باب مخارج الحروف; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: مخارج الحروف.

3.3 Septiņpadsmit makharij

1. attēls: aptuvens mutes, rīkles un deguna sānskats. Skaitļi ir tabulā norādīto artikulācijas vietu numuri.

#	Apgabals	Precīza vieta	Burti
1	Jawf	Tukšā telpa rīkles un mutes iekšienē	ا و ي (المدية)
2	Halq	Rīkles dziļākā daļa, vistuvāk krūtīm	ء ه
3	Halq	Rīkles vidus	ع ح
4	Halq	Rīkles tuvākā daļa, pie mutes	غ خ
5	Lisan	Mēles aizmugure ar mīksto aukslēju virs tās	ق
6	Lisan	Mēles aizmugure nedaudz pirms Qaf, pret aukslējām	ك
7	Lisan	Mēles vidus ar cieto aukslēju virs tā	ج ش ي
8	Lisan	Viena vai abas mēles malas pret augšējiem dzerokļiem; kreisā puse ir vieglāka un biežāka	ض

#	Apgabals	Precīza vieta	Burti
9	Lisan	Abu malu priekšējā daļa līdz galam, pret augšējo zobu smaganām	ل
10	Lisan	Mēles gals pret augšējo priekšzobu smaganām, nedaudz zem Lam	ن
11	Lisan	Gals ar nedaudz mēles virsmas pret augšējām smaganām, nedaudz dziļāk nekā Nun	ر
12	Lisan	Mēles gals pret augšējo priekšzobu saknēm	ط د ت
13	Lisan	Mēles gals tieši virs apakšējiem priekšzobiem, ar nelielu spraugu	ص ز س
14	Lisan	Mēles gals pret augšējo priekšzobu malām	ظ ذ ث
15	Shafatan	Apakšlūpas iekšpuse pret augšējo priekšzobu malām	ف
16	Shafatan	Abas lūpas: aizvērtas Ba un Mim gadījumā, noapaļotas un atvērtas Waw gadījumā	و ب م
17	Khayshum	Deguna iekšējā aizmugure	الغنة

Piemēri no al-Fatihah

مَٰلِكِ

Al-Fatihah 1:4

Alif no Jawf (1)

ٱلْحَمْدُ

Al-Fatihah 1:2

Ha' no rīkles vidus (3)

غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ

Al-Fatihah 1:7

Ghayn no rīkles tuvākās daļas (4); Dad no mēles malas (8)

ٱلصِّرَٰطَ ٱلْمُسْتَقِيمَ

Al-Fatihah 1:6

Sad no gala (13); Qaf no aizmugures (5)

نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

Al-Fatihah 1:5

'Ayn no rīkles vidus (3); Madd Ya no Jawf (1)

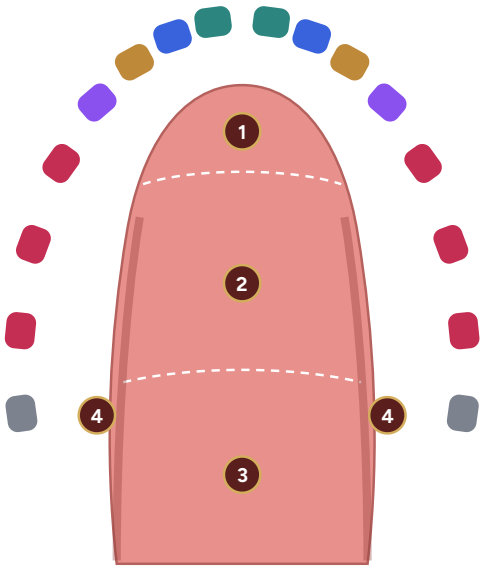
ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ

Al-Fatihah 1:7

Dhal no zobu malām (14); Ta no to saknēm (12)

3.4 Zobi un mēles daļas

Skolēnam vajadzīgi zobu un mēles daļu nosaukumi, jo ar tiem tiek aprakstīti makharij. Parasti ir trīsdesmit divi zobi: katrā žoklī divi vidējie priekšzobi, divi sānu priekšzobi, divi ilkņi, divi priekšdzerokļi, seši dzerokļi un divi gudrības zobi.

- Thanaya (4): vidējie priekšzobi
- Ruba'iyyat (4): sānu priekšzobi
- Anyab (4): ilkņi
- Dawahik (4): pirmie priekšdzerokļi
- Tawahin (12): dzerokļi
- Nawajidh (4): gudrības zobi

1. Mēles gals: Nun, Ra'; Ta', Dal, Ta; Sad, Zay, Sin; Dha', Dhal, Tha
2. Mēles vidus: Jim, Shin un Ya, kas nav Madd burts
3. Mēles aizmugure: Qaf, tad Kaf
4. Divas mēles malas: Dad pret augšējiem dzerokļiem un Lam no to priekšējās daļas

2. attēls: augšējie zobi un mēle, skatīti no augšas. Skaitļi iekavās skaita abu žokļu zobus.

3.5 Kam pievērst uzmanību

- **Dad un Dha':** visvieglāk sajaucamie burti. Dad nāk no mēles malas pret augšējiem dzerokļiem, ar ***Istitalah*** (الاسْتِطَالَة); Dha' nāk no mēles gala pret augšējo priekšzobu malām. Dad nedrīkst izrunāt kā Dha' vai kā smagu Dal.
- **Hamzah un Ha':** tie nāk no vistālākā punkta, tāpēc rūpīgi izrunā tos pilnībā, īpaši nebalsīgo Ha' un Ha' vārda beigās.
- **'Ayn un Ha':** uzmanies, lai nepārvērstu 'Ayn par Hamzah vai Ha' par vieglo Ha', kā to dara daudzi ne-arābi.
- **Tha, Dhal un Dha':** mēles galam jāiznāk nedaudz ārā, lai pieskartos priekšzobu malām; tos nedrīkst izrunāt kā Sin vai Zay.

> **Piezīme**
>
> Pirms Alif vienmēr ir fathah, pirms Madd Waw dammah un pirms Madd Ya kasrah. Ja Waw vai Ya pēc fathah ir nebalsīgs, tas ir ***Lin*** (اللِّين) burts un nenāk no Jawf: Waw nāk no lūpām, bet Ya no mēles vidus.

Avoti: Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب مخارج الحروف; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: باب مخارج الحروف وذكر الأسنان; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: مخارج الحروف وأسماء الأسنان.

NODAĻA 4

Sifat: burtu īpašības

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٢٠ صِفَاتُهَا جَهْرٌ وَرِخْوٌ مُسْتَفِلْ مُنْفَتِحٌ مُصْمَتَةٌ وَالضِّدَّ قُلْ

٢١ مَهْمُوسُهَا فَحْثُهُ شَخْصٌ سَكَتْ شَدِيدُهَا لَفْظُ أَجِدْ قَطٍ بَكَتْ

٢٢ وَبَيْنَ رِخْوٍ وَالشَّدِيدِ لِنْ عُمَرْ وَسَبْعُ عُلْوٍ خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ حَصَرْ

٢٣ وَصَادُ ضَادٌ طَاءُ ظَاءٌ مُطْبَقَهْ وَفِرَّ مِنْ لُبِّ الْحُرُوفُ الْمُذْلَقَهْ

٢٤ صَفِيرُهَا صَادٌ وَزَايٌ سِينُ قَلْقَلَةٌ قُطْبُ جَدٍ وَاللِّينُ

٢٥ وَاوٌ وَيَاءٌ سُكِّنَا وَانْفَتَحَا قَبْلَهُمَا وَالِانْحِرَافُ صُحِّحَا

٢٦ فِي اللَّامِ وَالرَّا وَبِتَكْرِيرٍ جُعِلْ وَلِلتَّفَشِّي الشِّينُ ضَادًا اسْتَطِلْ

4.1 Definīcija un labums

Sifah (الصِّفَة) ir veids, kā burts veidojas savā makhraj: vai elpa plūst vai tiek aizturēta, vai skaņa plūst vai tiek aizturēta, vai mēle paceļas vai paliek lejā utt. Makhraj nosaka, kur burts veidojas; sifah nosaka, kā.

- **Pirmais labums:** atšķirt burtus ar kopīgu makhraj; bez sifat Ta', Dal un Ta būtu viena skaņa.
- **Otrais:** uzlabot dažādu makharij burtu izrunu.
- **Trešais:** pazīt stipros un vājos burtus, lai zinātu, kur saplūšana ir atļauta un kur nav.

Sifat ir divu veidu: ***Sifat Lazimah*** (الصِّفَات اللَّازِمَة), kas nekad nepamet burtu un ir šīs nodaļas temats; un ***Sifat 'Aridah*** (الصِّفَات العَارِضَة), kas parādās dažās situācijās, bet citās ne, piemēram, Tafkhim un Tarqiq, Izhar, Idgham, Iqlab, Ikhfa', Madd un Qasr. Ibn al-Jazari saskaitīja septiņpadsmit pastāvīgas īpašības, savukārt Makki darbā *ar-Ri'ayah* minēja daudz vairāk īpašību un nosaukumu. Tās ir divu tipu: ar pretstatu un bez pretstata.

4.2 Īpašības ar pretstatu

Īpašība	Definīcija	Burti
Hams (الهَمْس)	Elpa plūst, izrunājot burtu, jo spiediens uz makhraj ir vājš	فَحَثَّهُ شَخْصٌ سَكَتْ (10)

Īpašība	Definīcija	Burti
Jahr (الجَهْر)	Elpa tiek aizturēta, jo spiediens uz makhraj ir stiprs	Visi pārējie (18)
Shiddah (الشِّدَّة)	Skaņa tiek aizturēta, jo spiediens uz makhraj ir pilnīgs	أَجِدْ قَطٍ بَكَتْ (8)
Tawassut (التَّوَسُّط)	Skaņa starp Shiddah un Rakhawah	لِنْ عُمَرْ (5)
Rakhawah (الرَّخَاوَة)	Skaņa plūst vāja spiediena dēļ	Pārējie (15)
Isti'la' (الاسْتِعْلَاء)	Mēles aizmugure paceļas pret aukslējām	خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ (7)
Istifal (الاسْتِفَال)	Mēle paliek lejā, prom no aukslējām	Pārējie (21)
Itbaq (الإِطْبَاق)	Daļa mēles piespiežas aukslējām un skaņa tiek ieslēgta starp tām	ص ض ط ظ (4)
Infitah (الانْفِتَاح)	Mēle paliek atdalīta no aukslējām un gaiss plūst starp tām	Pārējie (24)
Idhlaq (الإِذْلَاق)	Burts ir viegls un ātrs, nāk no mēles gala vai lūpas	فِرَّ مِنْ لُبِّ (6)
Ismat (الإِصْمَات)	Burtiski «aizturēšana»; terminoloģiski smagums (nevis Tafkhim): neviens arābu vārds ar četriem vai pieciem saknes burtiem netiek veidots tikai no šiem burtiem	Pārējie (22)

Piezīme

Tabulas skaitļi attiecas uz divdesmit astoņiem burtiem, bez Madd Alif. Kas skaita arī Alif, pieskaita vienu pie Jahr, Rakhawah, Istifal, Infitah un Ismat: 19, 16, 22, 25 un 23.

4.3 Īpašības bez pretstata

Īpašība	Definīcija	Burti
Safir (الصَّفِير)	Papildu asa skaņa kā putna svilpiens	ص ز س
Qalqalah (القَلْقَلَة)	Makhraj ietrīsas, kad burts ir nebalsīgs, radot skaidru atbalsi	قُطْبُ جَدٍ
Lin (اللِّين)	Burts iznāk viegli, bez piepūles	Nebalsīgs Waw un Ya pēc fathah
Inhiraf (الانْحِرَاف)	Burts pēc sava makhraj atstāšanas noliecas uz citu	ل ر

Īpašība	Definīcija	Burti
Takrir (التَّكْرِير)	Mēles gals pie Ra' trīc; to mācās, lai no tā izvairītos	ر
Tafashshi (التَّفَشِّي)	Gaiss izplatās mutē	ش
Istitalah (الاسْتِطَالَة)	Skaņa stiepjas gar mēles malu no priekšas uz aizmuguri	ض

Daži zinātnieki, piemēram, al-Marsafi, pievieno ***Ghunnah*** (الغُنَّة) Nun un Mim, un ***Khafa'*** (الخَفَاء) (slēptums) Madd burtiem un Ha'.

Piemēri

كُوِّرَتْ At-Takwir 81:1 Hams nebalsīgā Ta: elpa plūst	قَدْ أَفْلَحَ Al-Mu'minun 23:1 Jahr, Shiddah un Qalqalah burtā Dal	ٱلصِّرَٰطَ Al-Fatihah 1:6 Itbaq un Isti'la' burtos Sad un Ta'
ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ۝٢ Al-Ikhlas 112:2 Safir burtā Sad	كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ Al-Baqarah 2:20 Tafashshi burtā Shin	وَلَا ٱلضَّآلِّينَ Al-Fatihah 1:7 Istitalah burtā Dad

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 20 līdz 26; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب صفات الحروف; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: ذكر ألقاب الحروف وصفاتها; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: صفات الحروف.

4.4 Katra burta īpašību tabula

Pirmās piecas kolonnas sniedz pa vienai īpašībai no katra pāra: (1) Hams vai Jahr, (2) Shiddah, Tawassut vai Rakhawah, (3) Isti'la' vai Istifal, (4) Itbaq vai Infitah, (5) Idhlaq vai Ismat. Katram burtam ir vismaz piecas un ne vairāk kā septiņas īpašības.

Burts	1	2	3	4	5	Citas
ء	Jahr	Shiddah	Istifal	Infitah	Ismat	·
ب	Jahr	Shiddah	Istifal	Infitah	Idhlaq	Qalqalah
ت	Hams	Shiddah	Istifal	Infitah	Ismat	·
ث	Hams	Rakhawah	Istifal	Infitah	Ismat	·
ج	Jahr	Shiddah	Istifal	Infitah	Ismat	Qalqalah
ح	Hams	Rakhawah	Istifal	Infitah	Ismat	·
خ	Hams	Rakhawah	Isti'la'	Infitah	Ismat	·
د	Jahr	Shiddah	Istifal	Infitah	Ismat	Qalqalah

Burts	1	2	3	4	5	Citas
ذ	Jahr	Rakhawah	Istifal	Infitah	Ismat	·
ر	Jahr	Tawassut	Istifal	Infitah	Idhlaq	Inhiraf, Takrir
ز	Jahr	Rakhawah	Istifal	Infitah	Ismat	Safir
س	Hams	Rakhawah	Istifal	Infitah	Ismat	Safir
ش	Hams	Rakhawah	Istifal	Infitah	Ismat	Tafashshi
ص	Hams	Rakhawah	Isti'la'	Itbaq	Ismat	Safir
ض	Jahr	Rakhawah	Isti'la'	Itbaq	Ismat	Istitalah
ط	Jahr	Shiddah	Isti'la'	Itbaq	Ismat	Qalqalah
ظ	Jahr	Rakhawah	Isti'la'	Itbaq	Ismat	·
ع	Jahr	Tawassut	Istifal	Infitah	Ismat	·
غ	Jahr	Rakhawah	Isti'la'	Infitah	Ismat	·
ف	Hams	Rakhawah	Istifal	Infitah	Idhlaq	·
ق	Jahr	Shiddah	Isti'la'	Infitah	Ismat	Qalqalah
ك	Hams	Shiddah	Istifal	Infitah	Ismat	·
ل	Jahr	Tawassut	Istifal	Infitah	Idhlaq	Inhiraf
م	Jahr	Tawassut	Istifal	Infitah	Idhlaq	Ghunnah
ن	Jahr	Tawassut	Istifal	Infitah	Idhlaq	Ghunnah
ه	Hams	Rakhawah	Istifal	Infitah	Ismat	·
و	Jahr	Rakhawah	Istifal	Infitah	Ismat	Lin
ي	Jahr	Rakhawah	Istifal	Infitah	Ismat	Lin

Lin šajā tabulā attiecas uz Waw un Ya tikai tad, ja tie ir mēmi pēc fathah.

4.5 Stiprs un vājš

Stiprās īpašības: Jahr, Shiddah, Isti'la', Itbaq, Safir, Qalqalah, Inhiraf, Takrir, Tafashshi, Istitalah un Ghunnah. Vājās īpašības: Hams, Rakhawah, Istifal, Infitah, Lin un Khafa'. Tawassut, Idhlaq un Ismat pēc al-Marsafi un citu domām nav ne stipras, ne vājas. Burts ir stiprs vai vājš atkarībā no tā, cik stipru īpašību tajā apvienojas; stiprākais burts ir Ta', bet vājākais Ha'.

> **Piezīme**
>
> Īpašības atšķir burtus ar kopīgu makhraj: Ta', Dal un Ta nāk no vienas vietas, bet tikai Ta' ir Isti'la' un Itbaq, tikai Ta ir Hams, un Dal ir Jahr un Shiddah bez Itbaq. Tas pats attiecas uz Sad, Zay un Sin, kā arī uz Dha', Dhal un Tha.

Avoti: Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب صفات الحروف; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: باب ذكر الحروف القوية والضعيفة; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: تقسيم الصفات إلى قوية وضعيفة.

NODAĻA 5

Burti pa vienam

Pēc makharij un sifat skaitītājam jāpazīst katrs burts atsevišķi: tā makhraj, galvenās īpašības un kļūdas, kas rodas to izrunājot. Tā ir imāma Makki metode darbā *ar-Ri'ayah*, kurā viņš katram burtam veltīja atsevišķu nodaļu. Imāms Ibn al-Jazari Muqaddimah brīdināja par burtiem un vārdiem, kuros kļūdas ir biežas.

5.1 Burtu tabula ar galvenajiem brīdinājumiem

Burts	Makhraj nr.	Galvenais
ا	1	Seko iepriekšējam burtam smagumā vai vieglumā; nekad smags pēc viegla burta.
ء	2	Izrunā maigi, bez spiediena; nebalsīgs skaidrs; atvieglo tikai tur, kur tas nodots.
ه	2	Vājākais un slēptākais burts; skaidrs vidū un beigās, īpaši atkārtots vai nebalsīgs.
ع	3	Nedrīkst kļūt par Hamzah; nebalsīgs ir skaidrs ar Tawassut, ne saspringts.
ح	3	Nedrīkst kļūt par vieglo Ha' vai Kha'; skaidrs blakus 'Ayn vai Ha'.
غ	4	Smags bez pārspīlējuma; nedrīkst kļūt par Qaf.
خ	4	Smags, bet bez pārspīlējuma Qaf vai Ghayn virzienā.
ق	5	Shiddah, Jahr un Isti'la'; nedrīkst kļūt par Kaf vai Ghayn; nebalsīgs ar Qalqalah.
ك	6	Tā Hams un Shiddah jābūt skaidriem, īpaši atkārtojot.
ج	7	Saspringts un balsīgs; nedrīkst kļūt mīksts kā Shin; nebalsīgs ar Qalqalah.
ش	7	Tā Tafashshi jābūt skaidram, īpaši nebalsīgam vai dubultotam.
ي	7	No mēles vidus, ja nav Madd burts; vienkāršo Ya nedubultot.
ض	8	No mēles malas ar ***Istitalah*** (الاسْتِطَالَة); nedrīkst kļūt par Dha' vai smago Dal.
ل	9	Viegls, izņemot Allāha vārdā pēc fathah vai dammah; saglabāt pilnu sukun.
ن	10	Tam ir iedzimta Ghunnah, pilnībā dzirdama, kad tas ir dubultots, slēpts vai saplūdināts.
ر	11	Slēpt tā trīci, īpaši dubultotam; tam ir smaguma un viegluma noteikumi.

Burts	Makhraj nr.	Galvenais
ط	12	Stiprākais burts; nebalsīgs ar Qalqalah; tā Itbaq saglabājas, saplūstot ar Ta.
د	12	Nebalsīgs ar Qalqalah; nekad smags.
ت	12	Tā Hams jābūt skaidram; nedrīkst kļūt smags kā Ta'.
ص	13	Itbaq, Isti'la' un Safir; nedrīkst kļūt par Sin.
ز	13	Balsīgs ar Safir; nedrīkst kļūt par Sin.
س	13	Nebalsīgs ar Safir; pirms smaga burta nedrīkst kļūt par Sad.
ظ	14	Mēles gals pie zobiem, ar Itbaq; nedrīkst kļūt par smago Zay.
ذ	14	Nedrīkst kļūt par Zay vai Dal.
ث	14	Nedrīkst kļūt par Sin vai Ta.
ف	15	Viegls un nebalsīgs; nav smags blakus smagam burtam.
و	16	Ar noapaļotām lūpām; Madd Waw tiek pagarināts, nevis dubultots, un nesaplūst ar nākamo Waw.
ب	16	Saspringts un balsīgs; nekad smags; nebalsīgs ar Qalqalah.
م	16	Ar aizvērtām lūpām; viegls pirms smaga burta; dubultotam dzirdama Ghunnah.

Avoti: Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: أبواب الحروف حرفًا حرفًا; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: الكلام على كل حرف وما يجب له.

5.2 Vieglo burtu saglabāšana vieglu

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٣٤ فَرَقِّقَنْ مُسْتَفِلًا مِنْ أَحْرُفِ وَحَاذِرَنْ تَفْخِيمَ لَفْظِ الْأَلِفِ

٣٥ وَهَمْزَ الْحَمْدُ أَعُوذُ اهْدِنَا اللَّهُ ثُمَّ لَامَ لِلَّهِ لَنَا

٣٦ وَلْيَتَلَطَّفْ وَعَلَى اللَّهِ وَلَا الضْ وَالْمِيمَ مِنْ مَخْمَصَةٍ وَمِنْ مَرَضْ

Dzejnieks pavēl saglabāt vieglus visus ***Istifal*** (الاسْتِفَال) burtus un nosauc tos, kuros kļūdas ir biežas: **Alif** nekad nav smags pēc viegla burta; **Hamzah** vārdu sākumā; **Lam** blakus Allāha vārdam vai smagam burtam; un **Mim** blakus smagam burtam.

وَلْيَتَلَطَّفْ Al-Kahf 18:19 Lam paliek viegls pirms Ta'	ٱهْدِنَا Al-Fatihah 1:6 Viegla Hamzah	ٱلْحَمْدُ Al-Fatihah 1:2 Hamzah sākumā ir viegla
فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ Al-Baqarah 2:10 Mim paliek viegls pirms smagā Ra'	فِي مَخْمَصَةٍ Al-Ma'idah 5:3 Mim paliek viegls pirms Kha'	وَلَا ٱلضَّآلِّينَ Al-Fatihah 1:7 Vārda *wa-la* Lam paliek viegls pirms Dad

5.3 Ba, Jim un Qalqalah burti

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٣٧ وَبَاءَ بَرْقٍ بَاطِلٍ بِهِمْ بِذِي
٣٨ فِيهَا وَفِي الْجِيمِ كَحُبِّ الصَّبْرِ
٣٩ وَبَيِّنَنْ مُقَلْقَلًا إِنْ سَكَنَا

وَاحْرِصْ عَلَى الشِّدَّةِ وَالْجَهْرِ الَّذِي
رَبْوَةٍ اجْتُثَّتْ وَحَجِّ الْفَجْرِ
وَإِنْ يَكُنْ فِي الْوَقْفِ كَانَ أَبْيَنَا

Ba ir viegls; neizdari to smagu tādos vārdos kā ﴿وَبَرْقٌ﴾ (Al-Baqarah 2:19) un ﴿وَبَٰطِلُ﴾ (Al-A'raf 7:139) un nevājini to vārdā ﴿بِهِمْ﴾ (Al-Baqarah 2:15). Saglabā Ba un Jim Shiddah un Jahr, īpaši dubultotiem vai nebalsīgiem, lai ar tiem neplūstu ne elpa, ne skaņa, kā šajos piemēros:

Ba un Jim, dubultoti un nebalsīgi

بِرَبْوَةٍ Al-Baqarah 2:265	وَتَوَاصَوْاْ بِٱلصَّبْرِ Al-Balad 90:17	أَشَدُّ حُبًّا Al-Baqarah 2:165
وَٱلْفَجْرِ ۝١ Al-Fajr 89:1	ٱلْحَجُّ أَشْهُرٌ Al-Baqarah 2:197	ٱجْتُثَّتْ Ibrahim 14:26

Pēc tam viņš pavēl padarīt skaidru ***Qalqalah*** (القَلْقَلَة) tās burtos, kad tie ir nebalsīgi, un piezīmē, ka apstājoties tā ir skaidrāka. Sīkāk nodaļā par Qalqalah.

5.4 Ha' un Sin

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٤٠ وَحَاءَ حَصْحَصَ أَحَطتُّ الْحَقَّ

وَسِينَ مُسْتَقِيمِ يَسْطُو يَسْقُو

Izrunā Ha' skaidri, kad tas atkārtojas vai ir blakus radniecīgam burtam, kā ﴿حَصۡحَصَ ٱلۡحَقُّ﴾ (Yusuf 12:51) un ﴿أَحَطتُ﴾ (An-Naml 27:22). Izvairies padarīt Sin smagu pirms Ta' vai Qaf tā, ka tas kļūst par Sad, kā ﴿يَسۡطُونَ﴾ (Al-Hajj 22:72), ﴿يَسۡقُونَ﴾ (Al-Qasas 28:23) un ﴿ٱلۡمُسۡتَقِيمَ﴾ (Al-Fatihah 1:6).

5.5 Sukun, Infitah un Shiddah

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٤٧ وَاحْرِصْ عَلَى السُّكُونِ فِي جَعَلْنَا — أَنْعَمْتَ وَالْمَغْضُوبِ مَعْ ضَلَلْنَا

٤٨ وَخَلِّصِ انْفِتَاحَ مَحْذُورًا عَسَى — خَوْفَ اشْتِبَاهِهِ بِمَحْظُورًا عَصَى

٤٩ وَرَاعِ شِدَّةً بِكَافٍ وَبِتَا — كَشِرْكِكُمْ وَتَتَوَفَّى فِتْنَتَا

- **Pilns sukun:** nebalsīgā Lam, Nun, Mim vai Ghayn pirms radniecīga burta; nepievieno patskani un nesaplūdini, kā ﴿وَإِذۡ جَعَلۡنَا﴾ (Al-Baqarah 2:125), ﴿أَنۡعَمۡتَ﴾ (Al-Fatihah 1:7), ﴿ٱلۡمَغۡضُوبِ﴾ (Al-Fatihah 1:7) un ﴿ضَلَلۡنَا﴾ (As-Sajdah 32:10).
- **Tīrs Infitah:** burtos Dhal un Sin, lai ﴿مَحۡذُورٗا﴾ (Al-Isra 17:57) netiktu sajaukts ar ﴿مَحۡظُورٗا﴾ (Al-Isra 17:20), ne ﴿وَعَسَىٰٓ﴾ (Al-Baqarah 2:216) ar ﴿وَعَصَىٰٓ﴾ (Taha 20:121).
- **Shiddah saglabāšana:** burtos Kaf un Ta, kad tie atkārtojas, kā ﴿بِشِرۡكِكُمۡۚ﴾ (Fatir 35:14), ﴿تَتَوَفَّىٰهُمُ﴾ (An-Nahl 16:28) un ﴿وَٱلۡفِتۡنَةُ﴾ (Al-Baqarah 2:191).

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 34 līdz 49; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: فصل في تجويد الحروف وتصحيحها; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: أبواب الحروف; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: التنبيهات على بعض الحروف.

5.6 Dad un Dha'

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٥٢ وَالضَّادَ بِاسْتِطَالَةٍ وَمَخْرَجِ — مَيِّزْ مِنَ الظَّاءِ وَكُلُّهَا تَجِي

٥٣ فِي الظَّعْنِ ظِلِّ الظُّهْرِ عُظْمِ الْحِفْظِ — أَيْقِظْ وَأَنْظِرْ عَظْمِ ظَهْرِ اللَّفْظِ

٥٤ ظَاهِرْ لَظَى شُوَاظُ كَظْمٍ ظَلَمَا — اغْلُظْ ظَلَامَ ظُفُرٍ انْتَظِرْ ظَمَا

٥٥ أَظْفَرَ ظَنًّا كَيْفَ جَا وَعِظْ سِوَى — عِضِينَ ظَلَّ النَّحْلِ زُخْرُفٍ سَوَا

٥٦ وَظَلْتَ ظَلْتُمْ وَبِرُومٍ ظَلُّوا — كَالْحِجْرِ ظَلَّتْ شُعَرَا نَظَلُّ

٥٧ يَظْلَلْنَ مَحْظُورًا مَعَ الْمُحْتَظِرِ — وَكُنْتَ فَظًّا وَجَمِيعِ النَّظَرِ

٥٨ إِلَّا بِوَيْلٌ هَلْ وَأُولَى نَاضِرَهْ — وَالْغَيْظِ لَا الرَّعْدِ وَهُودٍ قَاصِرَهْ

٥٩ وَالْحَظِّ لَا الْحَضِّ عَلَى الطَّعَامِ — وَفِي ظَنِينٍ الْخِلَافُ سَامِي

٦٠ وَإِنْ تَلَاقَيَا الْبَيَانُ لَازِمُ — أَنْقَضَ ظَهْرَكَ يَعَضُّ الظَّالِمُ

٦١ وَاضْطُرَّ مَعْ وَعَظْتَ مَعْ أَفَضْتُمُ — وَصَفِّ هَا جِبَاهُهُمْ عَلَيْهِمُ

Tā kā Dad un Dha' skan vislīdzīgāk, dzejnieks apkopoja visus Korāna vārdus ar Dha'; viss pārējais tiek rakstīts ar Dad. Pie tā saknēm pieder: الظَّعن، الظِّل، الظُّهر، العَظْم، الحفظ، اليَقَظة، الإنظار، اللفظ، الظاهر، لظى، الشُّواظ، الكَظْم، الظلم، الغِلظة، الظلام، الظُّفُر، الانتظار، الظمأ، الظن، الوعظ، ظلّ، المحظور، الفظ، النظر، الغيظ، الحظ.

Viņš izņēma ar Dad rakstītus līdzīgi skanošus vārdus: ﴿عِضِينَ﴾ (Al-Hijr 15:91), ﴿نَاضِرَةٌ﴾ (Al-Qiyamah 75:22), ﴿نَضْرَةَ﴾ (Al-Insan 76:11), ﴿نَضْرَةً﴾ (Al-Mutaffifin 83:24), ﴿تَغِيضُ﴾ (Ar-Ra'd 13:8), ﴿وَغِيضَ﴾ (Hud 11:44) un ﴿يَحُضُّ﴾ (Al-Haqqah 69:34). Vārdā ﴿بِضَنِينٍ﴾ (At-Takwir 81:24) lasījumi atšķiras; Hafs to lasa ar Dad.

Kad Dad satiekas ar Dha' vai radniecīgu burtu, abi jāizrunā skaidri, lai viens nesaplūstu ar otru:

Skaidra nodalīšana

فَمَنِ ٱضۡطُرَّ Al-Baqarah 2:173	يَعَضُّ ٱلظَّالِمُ Al-Furqan 25:27	أَنقَضَ ظَهۡرَكَ Ash-Sharh 94:3
جِبَاهُهُمۡ At-Tawbah 9:35 Abi Ha' skaidri	أَفَضۡتُم Al-Baqarah 2:198	أَوَعَظۡتَ Ash-Shu'ara 26:136

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 52 līdz 61; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: الكلام على الضاد والظاء; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: باب الضاد وباب الظاء; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*:

الفرق بين الضاد والظاء.

NODAĻA 6

Tafkhim un Tarqiq: smagie un vieglie burti

6.1 Definīcijas

Tafkhim (التَّفْخِيم) valodiski nozīmē barot treknu; tehniski tā ir pilnība, kas ienāk burta skaņā tā, ka mute piepildās ar tā atbalsi. ***Tarqiq*** (التَّرْقِيق) nozīmē padarīt tievu; tehniski tas ir skaņas tievums tā, ka mute nepiepildās ar tā atbalsi.

6.2 Burti pēc smaguma

Grupa	Burti	Noteikums
Isti'la' burti	خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ	Vienmēr smagi; smagākie ir Itbaq burti: Sad, Dad, Ta', Dha'
Istifal burti	Visi pārējie	Vienmēr viegli, izņemot trīs
Dažreiz smagi, dažreiz viegli	الألف، واللام من اسم الله، والراء	Atkarībā no situācijas, kā paskaidrots tālāk

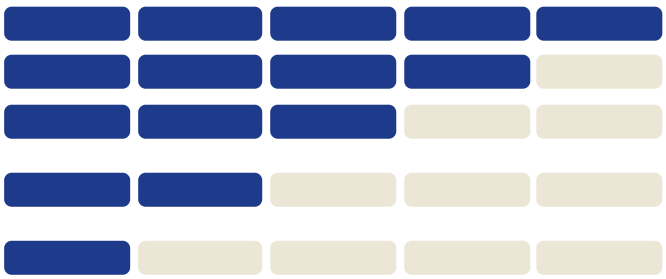
Līdzīgi ***Ikhfa'*** (الإِخْفَاء) ***Ghunnah*** (الغُنَّة) seko nākamajam burtam: smaga pirms Isti'la' burtiem, kā ﴿مِن قَبْلُ﴾ (Al-Baqarah 2:25), un viegla pirms citiem, kā ﴿مِن كُلِّ﴾ (Al-Baqarah 2:164).

6.3 Smaguma pakāpes

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٤٥ وَحَرْفَ الِاسْتِعْلَاءِ خَفِّمْ وَاخْصُصَا — الِاطْبَاقَ أَقْوَى نَحْوُ قَالَ وَالْعَصَا

Ne visi smagie burti ir vienlīdz smagi. Pēc paša burta Itbaq burti ir smagāki par pārējiem Isti'la' burtiem, kā saka dzejnieks: “un izceļ Itbaq kā stiprāku, kā vārdos *qala* un *al-'asa*.” Pēc patskaņa grupa vēlāku zinātnieku norādīja piecas pakāpes, bet citi trīs (fathah, tad dammah, tad kasrah) un pievienoja nebalsīgo burtu iepriekšējam patskanim. Pat zemākā pakāpe joprojām ir smaga, nevis viegla.

Fathah, kam seko Alif — ﴿قَالَ﴾ (Al-Baqarah 2:30)

Fathah bez Alif — ﴿ضَرَبَ﴾ (Ibrahim 14:24)

Dammah — ﴿قُتِلَ﴾ (Al-Buruj 85:4)

Sukun — ﴿وَيَقْطَعُونَ﴾ (Al-Baqarah 2:27)

Kasrah — ﴿قِيلَ﴾ (Al-Baqarah 2:11)

Šīs piecas pakāpes atbilst dažu vēlāko zinātnieku uzskatam.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, pants 45; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الكلام على تفخيم الحروف وترقيقها; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: مراتب التفخيم.

6.4 Alif

Alif pats par sevi nav ne smags, ne viegls; tas seko iepriekšējam burtam: smags pēc smaga burta, kā ﴿قَالَ﴾ (Al-Baqarah 2:30) un ﴿ٱلضَّآلِّينَ﴾ (Al-Fatihah 1:7), un viegls pēc viegla, kā ﴿وَكُنتُمْ أَمْوَٰتًا﴾ (Al-Baqarah 2:28). Dzejnieks brīdina nepadarīt to smagu pēc viegla burta: “sargies padarīt Alif smagu.”

قَالَ	وَكُنتُمْ أَمْوَٰتًا	ٱلنَّارَ
Al-Baqarah 2:30	Al-Baqarah 2:28	Al-Baqarah 2:174
Smags Alif pēc Qaf	Viegls Alif pēc Waw	Viegls Alif pēc Nun

6.5 Lam Allāha vārdā

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٤٤ وَفَخِّمِ اللَّامَ مِنِ اسْمِ اللَّهِ عَنْ فَتْحٍ اوْ ضَمٍّ كَعَبْدُ اللَّهِ

Lam Lafz al-Jalalah (لَام لَفْظ الجَلَالَة) ir smags pēc fathah vai dammah, kā arī tad, kad ar to sāk, jo Hamzat al-Wasl tad ir fathah. Tas ir viegls pēc kasrah, sākotnējas vai pārejošas, tajā pašā vārdā vai iepriekšējā. اللّٰهم seko tam pašam noteikumam.

شَهِدَ ٱللَّهُ	مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِ	ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ
Ali 'Imran 3:18	Al-Fath 48:29	Al-Baqarah 2:255
Pēc fathah: smags	Pēc dammah: smags	Sākumā: smags
بِسْمِ ٱللَّهِ	ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ	قُلِ ٱللَّهُمَّ
Al-Fatihah 1:1	Al-Fatihah 1:2	Ali 'Imran 3:26
Pēc kasrah: viegls	Pēc pievienotas kasrah: viegls	Pēc pārejošas kasrah: viegls

Bieža kļūda

Ir kļūda padarīt Lam Allāha vārdā smagu pēc kasrah vai vieglu pēc fathah vai dammah.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, pants 44; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب اللامات، الكلام على لام اسم الله تعالى; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: أحكام لام لفظ الجلالة.

NODAĻA 7

Ra' noteikumi

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٤١ وَرَقِّقِ الرَّاءَ إِذَا مَا كُسِرَتْ — كَذَاكَ بَعْدَ الْكَسْرِ حَيْثُ سَكَنَتْ

٤٢ إِنْ لَمْ تَكُنْ مِنْ قَبْلِ حَرْفِ اسْتِعْلَا — أَوْ كَانَتِ الْكَسْرَةُ لَيْسَتْ أَصْلَا

٤٣ وَالْخُلْفُ فِي فِرْقٍ لِكَسْرٍ يُوجَدُ — وَأَخْفِ تَكْرِيرًا إِذَا تُشَدَّدُ

Ra' ir Istifal burts, tomēr dažos gadījumos tas ir smags, citos viegls. Daudzi zinātnieki uzskata, ka tā pamatstāvoklis ir smags, tāpēc tiek skaidrots viegluma cēlonis. Ra' ar patskani skatāmies uz tā patskani; nebalsīgam Ra' uz to, kas ir pirms tā.

7.1 Kad Ra' ir smags

Gadījums	Piemērs
Ar fathah	﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ﴾ (Al-Baqarah 2:127)
Ar dammah	﴿تِلْكَ ٱلرُّسُلُ﴾ (Al-Baqarah 2:253)
Nebalsīgs pēc fathah	﴿مَرْيَمَ﴾ (Maryam 19:16)
Nebalsīgs pēc dammah	﴿تُرْجَعُونَ﴾ (Al-Baqarah 2:28)
Nebalsīgs pēc pārejošas kasrah vārda sākumā	﴿ٱرْجِعِيٓ﴾ (Al-Fajr 89:28)
Nebalsīgs pēc kasrah iepriekšējā vārdā	﴿رَبِّ ٱرْجِعُونِ﴾ (Al-Mu'minun 23:99)
Nebalsīgs pēc sākotnējas kasrah, un savā vārdā tam seko Isti'la' burts bez kasrah	﴿قِرْطَاسٍ﴾ (Al-An'am 6:7) ﴿فِرْقَةٍ﴾ (At-Tawbah 9:122) ﴿لَبِٱلْمِرْصَادِ﴾ (Al-Fajr 89:14)
Nebalsīgs apstājoties, pirms tā nebalsīgs burts (ne Ya), pirms kura ir fathah vai dammah	﴿وَٱلْعَصْرِ ۝١﴾ (Al-'Asr 103:1) ﴿خُسْرٍ﴾ (Al-'Asr 103:2)
Nebalsīgs apstājoties pēc Alif vai Madd Waw	﴿عَذَابَ ٱلنَّارِ﴾ (Al-Baqarah 2:201) ﴿غَفُورٌ﴾ (Fatir 35:28)

Nebalsīgam Ra' pēc kasrah tajā pašā vārdā seko Isti'la' burts tikai piecos vārdos: ﴿قِرْطَاسٍ﴾ (Al-An'am 6:7), ﴿فِرْقَةٍ﴾ (At-Tawbah 9:122), ﴿لَبِٱلْمِرْصَادِ﴾ (Al-Fajr 89:14), ﴿مِرْصَادًا﴾ (An-Naba 78:21) un ﴿وَإِرْصَادًا﴾ (At-Tawbah 9:107).

7.2 Kad Ra' ir viegls

Gadījums	Piemērs
Ar kasrah	﴿رِجَالٌ﴾ (Al-A'raf 7:46) ﴿وَفِي ٱلرِّقَابِ﴾ (Al-Baqarah 2:177)

Gadījums	Piemērs
Nebalsīgs pēc sākotnējas kasrah savā vārdā, bez sekojoša Isti'la' burta	﴿فِرْعَوْنَ﴾ (Al-Baqarah 2:49) ﴿فِى مِرْيَةٍ﴾ (Hud 11:17) ﴿وَٱصْبِرْ﴾ (An-Nahl 16:127)
Nebalsīgs apstājoties pēc nebalsīga Ya	﴿قَدِيرٌ﴾ (Al-Baqarah 2:20) ﴿خَبِيرٌ﴾ (Al-Baqarah 2:234)
Nebalsīgs apstājoties pēc nebalsīga burta (ne Ya), kas seko kasrah	﴿لِذِى حِجْرٍ﴾ (Al-Fajr 89:5)
Ra' ar Imalah pie Hafsa	﴿مَجْرٖىٰهَا﴾ (Hud 11:41)

7.3 Kur atļauti abi

Vārds	Statuss
﴿كُلُّ فِرْقٍ﴾ (Ash-Shu'ara 26:63)	Savienojot un apstājoties: smags Isti'la' burta dēļ, viegls, jo šim burtam ir kasrah; abi ir derīgi un tiek skaitīti.
﴿بِمِصْرَ﴾ (Yunus 10:87)	Apstājoties: abi; Ibn al-Jazari izvēlējās smagumu, ņemot vērā savienoto lasījumu.
﴿عَيْنَ ٱلْقِطْرِ﴾ (Saba 34:12)	Apstājoties: abi; Ibn al-Jazari izvēlējās vieglumu, ņemot vērā savienoto lasījumu.
﴿يَسْرِ﴾ (Al-Fajr 89:4) ﴿فَأَسْرِ﴾ (Hud 11:81) ﴿وَنُذُرِ﴾ (Al-Qamar 54:16)	Apstājoties: abi; daudzi meistari dod priekšroku vieglumam, ņemot vērā izlaisto Ya.

7.4 Ra' trīce

Dzejnieks saka: “un slēp trīci, kad tas ir dubultots.” Ra' ir ***Takrir*** (التَّكْرِير) īpašība, un mērķis ir to slēpt, nevis rādīt: skaitītājs tur mēli cieši pie aukslējām, lai tās gals netrīcētu, īpaši dubultotā Ra', kā ﴿ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ۝٣﴾ (Al-Fatihah 1:3). Arī pārspīlēt to līdz skaņas nosmakšanai ir kļūda.

Noteikums īsumā

Ra' ar patskani ir smags ar fathah un dammah un viegls ar kasrah. Nebalsīgs Ra' seko tam, kas ir pirms tā: smags pēc fathah un dammah, viegls pēc sākotnējas kasrah, ja vien vārdā neseko Isti'la' burts, un smags pēc pārejošas kasrah. Apstājoties skaties uz burtu pirms nebalsīgā.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 41 līdz 43; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الراءات; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: باب الراء; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: أحكام الراء.

NODAĻA 8

Nebalsīgā Lam noteikumi

Nebalsīgais Lam Korānā ir piecu veidu: ***Lam at-Ta'rif*** (لَام التَّعْرِيف), darbības vārda Lam, partikulas Lam, pavēles Lam un lietvārda Lam. Katram ir savs noteikums, kad tas satiekas ar nākamo burtu.

8.1 Noteiktā artikula Lam

Noteiktā artikula Lam ir divi stāvokļi: ***Izhar Qamari*** (الإِظْهَار القَمَرِيّ) pirms četrpadsmit burtiem, kas apkopoti vārdos ابْغِ حَجَّكَ وَخَفْ عَقِيمَهُ, kur Lam izrunā skaidri ar sukun; un ***Idgham Shamsi*** (الإِدْغَام الشَّمْسِيّ) pārējos četrpadsmit gadījumos, kas ir vārdu طِبْ ثُمَّ صِلْ رَحِمًا تَفُزْ ضِفْ ذَا نِعَمْ دَعْ سُوءَ ظَنٍّ زُرْ شَرِيفًا لِلْكَرَمْ sākuma burti, kur Lam neizrunā un nākamais burts tiek dubultots.

ٱلْحَمْدُ Al-Fatihah 1:2 Izhar Qamari	ٱلْكِتَٰبُ Al-Baqarah 2:2 Izhar Qamari	ٱلْمُفْلِحُونَ Al-Baqarah 2:5 Izhar Qamari
ٱلرَّحْمَٰنِ Al-Fatihah 1:3 Idgham Shamsi	وَٱلشَّمْسِ Ash-Shams 91:1 Idgham Shamsi	ٱلَّذِينَ Al-Fatihah 1:7 Idgham Shamsi

8.2 Darbības vārda Lam

Tas ir darbības vārda sākotnējais nebalsīgais Lam pagātnē, tagadnē vai pavēles izteiksmē. To vienmēr izrunā skaidri, izņemot gadījumus, kad seko Lam vai Ra', ar kuriem tas saplūst. Uzmanies to skaidri izrunāt pirms Nun, kā piezīmē dzejnieks: “un *qul na'am*.”

وَإِذْ قُلْنَا Al-Baqarah 2:34 Izhar	قُلْ نَعَمْ As-Saffat 37:18 Izhar pirms Nun	فَٱلْتَقَمَهُ As-Saffat 37:142 Izhar
وَقُل رَّبِّ Al-Isra 17:80 Saplūdināts ar Ra'	فَلَا تَقُل لَّهُمَآ Al-Isra 17:23 Saplūdināts ar Lam	

8.3 Partikulas Lam

Tas ir Lam vārdos هل un بل. To izrunā skaidri, izņemot pirms Lam un Ra', kur tas saplūst. Izņēmums ir ﴿بَلْ رَانَ﴾ (Al-Mutaffifin 83:14): Hafs uz Lam ietur vieglu pauzi, tāpēc saplūšanas nav.

بَل رَّفَعَهُ
An-Nisa 4:158
Idgham

بَل لَّا
Al-Fajr 89:17
Idgham

هَلْ أَتَىٰ
Al-Insan 76:1
Izhar

بَلْ رَانَ
Al-Mutaffifin 83:14
Sakt pie Hafsa

8.4 Pavēles Lam un lietvārda Lam

Pavēles Lam ir pirms tagadnes darbības vārda pēc ثم ،ف ،و; lietvārda Lam ir sākotnējs Lam lietvārda vidū. Abus vienmēr izrunā skaidri.

فَلْيَعْبُدُواْ
Quraysh 106:3
Pavēles Lam

وَلْيَتَلَطَّفْ
Al-Kahf 18:19
Pavēles Lam

أَلْسِنَتِكُمْ
Ar-Rum 30:22
Lietvārda Lam

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 50 līdz 51; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الإدغام الصغير; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: أحكام اللامات السواكن.

NODAĻA 9

Nun Sakinah un Tanwin noteikumi

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٦٥ وَحُكْمُ تَنْوِينٍ وَنُونٍ يُلْفَى إِظْهَارٌ ادْغَامٌ وَقَلْبٌ إِخْفَا

٦٦ فَعِنْدَ حَرْفِ الْحَلْقِ أَظْهِرْ وَادَّغِمْ فِي اللَّامِ وَالرَّا لَا بِغُنَّةٍ لَزِمْ

٦٧ وَأَدْغِمَنْ بِغُنَّةٍ فِي يُومِنُ إِلَّا بِكِلْمَةٍ كَدُنْيَا عَنْوَنُوا

٦٨ وَالْقَلْبُ عِنْدَ الْبَا بِغُنَّةٍ كَذَا الاِخْفَا لَدَى بَاقِي الْحُرُوفِ أُخِذَا

9.1 Definīcijas

Nun Sakinah (النُّون السَّاكِنَة) ir Nun bez patskaņa, kas saglabājas gan savienojot, gan apstājoties; tas sastopams lietvārdos, darbības vārdos un partikulās, vārda vidū vai beigās. ***Tanwin*** (التَّنوِين) ir papildu nebalsīgs Nun lietvārda beigās, ko izrunā, bet neraksta; to izrunā savienojot un apstājoties tas izkrīt, bet mushafā to raksta kā dubultotu patskani: ﴿عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ (Al-Baqarah 2:7).

Kad tie satiekas ar alfabēta burtiem, tiem ir četri noteikumi: ***Izhar*** (الإِظْهَار), ***Idgham*** (الإِدْغَام), ***Iqlab*** (الإِقْلَاب) un ***Ikhfa'*** (الإِخْفَاء); Alif pēc tiem nekad neseko.

Nun Sakinah un Tanwin: skaties uz nākamo burtu

Izhar	Idgham	Iqlab	Ikhfa'
ء ه ع ح غ خ Skaidrs Nun, bez papildu Ghunnah	ي ن م و | ل ر Ar Ghunnah vārda *yanmu* burtos; bez tās Lam un Ra'	ب Kļūst par slēptu Mim ar Ghunnah	ص ذ ث ك ج ش ق س د ط ز ف ت ض ظ Starp Izhar un Idgham, ar Ghunnah

9.2 Izhar Halqi

Izhar nozīmē padarīt skaidru; terminoloģiski tā ir mēmā Nun vai Tanwin izruna no tā makhraj bez papildu Ghunnah, ja seko rīkles burts. Tā seši burti ir ***Huruf al-Halq*** (حُرُوف الحَلْق): Hamzah, Ha', 'Ayn, Ha', Ghayn un Kha'. Iemesls ir attālums starp Nun makhraj un šiem burtiem. Pie Nun tas notiek viena vārda ietvaros vai starp diviem vārdiem; pie Tanwin tikai starp diviem.

Izhar Halqi

مَنْ ءَامَنَ Al-Baqarah 2:62	يَنْهَوْنَ Al-An'am 6:26	مِنْ عِلْمٍ An-Nisa 4:157
مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ Fussilat 41:42	مِنْ غِلٍّ Al-A'raf 7:43	مَّنْ خَشِيَ Qaf 50:33
عَذَابٌ عَظِيمٌ Al-Baqarah 2:7 Tanwin pirms 'Ayn	أَنْعَمْتَ Al-Fatihah 1:7	مِنْهُمْ Al-Baqarah 2:75

Piezīme

Tā zīme Medīnas mushafā: sukun uz Nun un abas Tanwin zīmes tieši viena virs otras.

9.3 Idgham

Idgham nozīmē ievietošanu; tehniski nebalsīgs burts satiekas ar burtu ar patskani tā, ka tie kļūst par vienu otrā veida dubultotu burtu. Tā seši burti apkopoti vārdā يَرْمُلُون, un tam ir divi veidi:

Idgham bi-Ghunnah

Četros burtos, kas apkopoti vārdā يَنْمُو: Ya, Nun, Mim un Waw. Pie Nun un Mim tas ir ***Idgham Kamil*** (الإِدْغَام الكَامِل), jo izzūd gan Nun, gan tā īpašība, un Ghunnah pieder burtam, kurā saplūst. Pie Waw un Ya tas ir ***Idgham Naqis*** (الإِدْغَام النَّاقِص), jo Nun izzūd, bet tā īpašība, Ghunnah, paliek.

Idgham bi-Ghunnah

مَن يَقُولُ Al-Baqarah 2:8 Nun pirms Ya	مِن نِّعْمَةٍ An-Nahl 16:53 Nun pirms Nun	مِن مَّآءٍ Al-Baqarah 2:164 Nun pirms Mim
مِن وَالٍ Ar-Ra'd 13:11 Nun pirms Waw	وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾ Al-Qiyamah 75:22 Tanwin pirms Ya, tad pirms Nun	عَذَابٌ مُّهِينٌ Al-Baqarah 2:90 Tanwin pirms Mim

Idgham bila Ghunnah

Divos burtos, Lam un Ra'. Tā ir pilnīga saplūšana, kurā izzūd gan Nun, gan Ghunnah.

Idgham bila Ghunnah

مِن لَّدُنْهُ	مِن رَّبِّهِمْ	غَفُورٌ رَّحِيمٌ
An-Nisa 4:40	Al-Baqarah 2:5	Al-Baqarah 2:173 Tanwin pirms Ra'

Nosacījums un izņēmumi

Idgham prasa divus vārdus. Ja nebalsīgs Nun un Waw vai Ya ir vienā vārdā, obligāts ir ***Izhar Mutlaq*** (الإِظْهَار المُطْلَق), lai vārdu nesajauktu ar sakni ar dubultotu burtu. Tas notiek tikai četros vārdos: ﴿ٱلدُّنْيَا﴾ (Al-Baqarah 2:85), ﴿بُنْيَـٰنٌ﴾ (As-Saf 61:4), ﴿قِنْوَانٌ﴾ (Al-An'am 6:99) un ﴿صِنْوَانٌ﴾ (Ar-Ra'd 13:4), kā saka dzejnieks: “izņemot viena vārda ietvaros, kā *dunya*.”

Pie Hafsa pa ash-Shatibiyyah ceļu izņēmumi ir arī: Nun vietās ﴿يٰسٓ ۝١﴾ (Ya-Sin 36:1) ﴿وَٱلْقُرْءَانِ ۝٢ ٱلْحَكِيمِ﴾ (Ya-Sin 36:2) un ﴿نٓ وَٱلْقَلَمِ﴾ (Al-Qalam 68:1), ko lasa ar Izhar; un Nun vietā ﴿مَنْ رَاقٍ﴾ (Al-Qiyamah 75:27), uz tā esošā ***Sakt*** (السَّكْت) dēļ.

> **Piezīme**
>
> Mushafā pilnīgu Idgham norāda tas, ka Nun nav sukun, bet nākamajam burtam ir shaddah; nepilnīgu Idgham tas, ka nav ne sukun, ne shaddah. Abos gadījumos Tanwin zīmes ir nobīdītas.

9.4 Iqlab

Iqlab nozīmē pārvēršanu; tehniski tā ir nebalsīga Nun vai Tanwin pārvēršana slēptā Mim pirms Ba, ar Ghunnah. Tā vienīgais burts ir Ba, viena vārda ietvaros vai starp diviem. Lūpas aizver viegli, bez spiediena, ar divu sitienu Ghunnah.

Tā zīme ir mazs Mim virs Nun vai otrās Tanwin zīmes vietā.

Iqlab

مِنۢ بَعْدِ	أَنۢبِئْهُم	سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ
Al-Baqarah 2:27	Al-Baqarah 2:33	Al-Hajj 22:61 Tanwin pirms Ba

> **Bieža kļūda**
>
> Kļūda ir Iqlab laikā cieši saspiest lūpas, atstāt tās vaļā tā, ka dzirdams Nun, vai izlaist Ghunnah.

9.5 Ikhfa' Haqiqi

Ikhfa' nozīmē slēpšanu; tehniski tā ir nebalsīga Nun vai Tanwin izruna stāvoklī starp Izhar un Idgham, bez dubultošanas, saglabājot Ghunnah. Tā burti ir atlikušie piecpadsmit, vārdu صِفْ ذَا ثَنًا كَمْ جَادَ شَخْصٌ قَدْ سَمَا دُمْ طَيِّبًا زِدْ فِي تُقًى ضَعْ ظَالِمًا sākuma burti. Mēle tuvojas nākamā burta makhraj, nebalstoties uz Nun makhraj, ar divu sitienu Ghunnah.

Piecpadsmit Ikhfa' burti

مِن ثَمَرَةٍ Al-Baqarah 2:25 pirms ث	مَّن ذَا Al-Baqarah 2:245 pirms ذ	مِن صَلْصَٰلٍ Al-Hijr 15:26 pirms ص
فَمَن شَآءَ Al-Muzzammil 73:19 pirms ش	أَنجَيْنَٰكُم Al-A'raf 7:141 pirms ج	مِن كُلِّ Al-Baqarah 2:164 pirms ك
مِن دُونِ Al-Baqarah 2:23 pirms د	مِن سُلَٰلَةٍ Al-Mu'minun 23:12 pirms س	مِن قَبْلُ Al-Baqarah 2:25 pirms ق
مِن فَضْلِهِۦ Ali 'Imran 3:170 pirms ف	فَإِن زَلَلْتُم Al-Baqarah 2:209 pirms ز	مِن طِينٍ Al-Mu'minun 23:12 pirms ط
مِن ظَهِيرٍ Saba 34:22 pirms ظ	مَن ضَلَّ Al-Ma'idah 5:105 pirms ض	مِن تَحْتِهَا Al-Baqarah 2:25 pirms ت

Ikhfa' pakāpes un tā Ghunnah smagums

Ikhfa' ir trīs pakāpes atkarībā no tā, cik tuvu burts ir Nun makhraj: **stiprākā** pirms Ta', Dal un Ta, kas ir vistuvāk; **vājākā** pirms Qaf un Kaf, kas ir vistālāk; un **vidējā** pirms pārējiem. Ghunnah seko nākamajam burtam: smaga pirms Isti'la' burtiem, kā ﴿مِن قَبْلُ﴾ (Al-Baqarah 2:25) un ﴿مِن طِينٍ﴾ (Al-Mu'minun 23:12), un viegla pirms citiem, kā ﴿مِن كُلِّ﴾ (Al-Baqarah 2:164).

Bieža kļūda

Biežas kļūdas Ikhfa': pieskarties Nun makhraj tā, ka dzirdams Nun; stiept Ghunnah, līdz rodas Waw vai Ya; vai pārvērst slēpto Nun par Mim pirms Fa'.

Noteikums īsumā

Nun Sakinah un Tanwin: Izhar pirms sešiem rīkles burtiem; Idgham ar Ghunnah vārda *yanmu* burtos starp diviem vārdiem; Idgham bez Ghunnah pie Lam un Ra'; Iqlab pirms Ba; Ikhfa' pirms pārējiem piecpadsmit. Ghunnah, izņemot Izhar, ilgst divus sitienus.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 65 līdz 68; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب أحكام النون الساكنة والتنوين; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: باب أحكام النون الساكنة والتنوين; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: أحكام النون الساكنة والتنوين.

NODAĻA 10

Mim Sakinah noteikumi

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٦٣ الْمِيمَ إِنْ تَسْكُنْ بِغُنَّةٍ لَدَى بَاءٍ عَلَى الْمُخْتَارِ مِنْ أَهْلِ الْأَدَا

٦٤ وَأَظْهِرَنَّهَا عِنْدَ بَاقِي الْأَحْرُفِ وَاحْذَرْ لَدَى وَاوٍ وَفَا أَنْ تَخْتَفِي

Mim Sakinah (الميم السَّاكِنَة) ir Mim bez patskaņa, kas saglabājas gan savienojot, gan apstājoties. Pirms alfabēta burtiem tam ir trīs noteikumi.

10.1 Ikhfa' Shafawi

Ja pēc nebalsīga Mim seko Ba, Mim tiek slēpts ar Ghunnah. Tas ir ***Ikhfa' Shafawi*** (الإِخْفَاء الشَّفَوِيّ), jo gan Mim, gan Ba nāk no lūpām. Lūpas aizveras maigi, bez spiediena. Tas ir Ibn al-Jazari izvēlētais un praktizētais viedoklis: "pēc skaitīšanas meistaru izvēles." Kāda grupa deva priekšroku Izhar pirms Ba; Ibn al-Jazari darbā *an-Nashr* nodod, ka tā bija Makki izvēle.

Ikhfa' Shafawi

وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ Al-Baqarah 2:8	وَهُم بِٱلْآخِرَةِ Yusuf 12:37	تَرْمِيهِم بِحِجَارَةٍ Al-Fil 105:4

10.2 Divu Mim Idgham

Ja pēc nebalsīga Mim seko Mim ar patskani, pirmais saplūst ar otro, ar divu sitienu Ghunnah; otrajam Mim ir shaddah.

Divu Mim saplūšana

أَم مَّن يَكُونُ An-Nisa 4:109	وَلَهُم مَّا يَشْتَهُونَ An-Nahl 16:57

10.3 Izhar Shafawi

Pirms jebkura burta, izņemot Ba un Mim, obligāts ir ***Izhar Shafawi*** (الإِظْهَار الشَّفَوِيّ). Īpaši uzmanies pirms Waw un Fa', lai tur neslēptu Mim, jo Fa' ir tam tuvs un Waw dala tā makhraj, kā saka dzejnieks: "sargies to slēpt pirms Waw un Fa'."

Izhar Shafawi

عَلَيۡهِمۡ وَلَا
Al-Fatihah 1:7

وَهُمۡ فِيهَا
Al-Baqarah 2:25

أَمۡ لَمۡ
Al-Baqarah 2:6

ءَأَنذَرۡتَهُمۡ أَمۡ
Al-Baqarah 2:6

Piezīme

Ja daudzskaitļa Mim seko nebalsīgs burts, tas saņem dammah, lai nesatiktos divi nebalsīgi burti, kā ﴿عَلَيۡهِمُ ٱلذِّلَّةُ﴾ (Al-Baqarah 2:61).

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 63 līdz 64; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: الكلام على الميم الساكنة; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: باب الميم; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: أحكام الميم الساكنة.

NODAĻA 11

Dubultotais Nun un Mim un Ghunnah pakāpes

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٦٢ وَأَظْهِرِ الْغُنَّةَ مِنْ نُونٍ وَمِنْ
مِيمٍ إِذَا مَا شُدِّدَا وَأَخْفِيَنْ

11.1 Ghunnah

Ghunnah (الغُنَّة) ir Nun un Mim iebūvēta deguna skaņa, kas nāk no ***Khayshum*** (الخَيْشُوم) bez mēles darbības. Ja degunu saspiež, tā apstājas. Tā ir Nun un Mim pastāvīga īpašība, ieskaitot Tanwin.

11.2 Dubultotais Nun un Mim

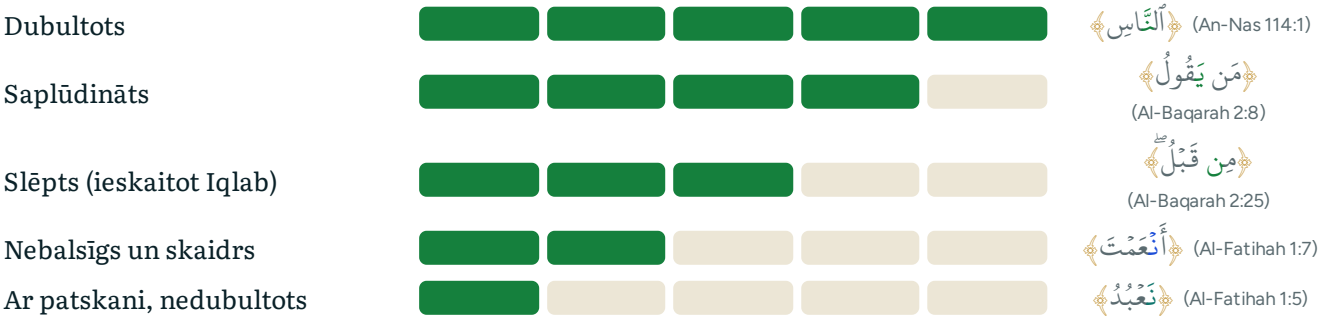
Dzejnieks pavēl dubultotā Nun vai Mim pilnībā parādīt Ghunnah, tas ir, turēt to divus sitienus, vārda vidū vai beigās, savienojot vai apstājoties. Katru sauc par Ghunnah dubultoto burtu.

Dubultotais Nun un Mim

ٱلنَّاسِ An-Nas 114:1	إِنَّ ٱلَّذِينَ Al-Baqarah 2:6	عَمَّ An-Naba 78:1
ثُمَّ يُمِيتُكُمْ Al-Baqarah 2:28	ثُمَّ إِلَيْهِ Al-Baqarah 2:28	ٱلْيَمِّ Taha 20:78

11.3 Ghunnah pakāpes

Ghunnah ir piecas pakāpes: pilnīgākā dubultojot, tad saplūstot, tad slēpjot (ieskaitot Iqlab); šajās trijās to tur divus sitienus. Tad nebalsīgā skaidrā burtā, tad burtā ar patskani; šajās divās ir tikai pamata Ghunnah, kas nekad nepamet burtu.

Bieža kļūda

Kļūda ir izlaist Ghunnah dubultotā burtā, stiept to ilgāk par diviem sitieniem vai pievienot Ghunnah skaidram nebalsīgam Nun.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, pants 62; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: الكلام على الغنة; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: مراتب الغنة.

NODAĻA 12

Mithlayn, Mutajanisayn un Mutaqaribayn

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٥٠ وَأَوَّلَيْ مِثْلٍ وَجِنْسٍ إِنْ سَكَنْ أَدْغِمْ كَقُلْ رَبِّ وَبَلْ لَا وَأَبِنْ

٥١ فِي يَوْمِ مَعْ قَالُوا وَهُمْ وَقُلْ نَعَمْ سَبِّحْهُ لَا تُزِغْ قُلُوبَ فَالْتَقَمْ

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٤٦ وَبَيِّنِ الْإِطْبَاقَ مِنْ أَحَطتُّ مَعْ بَسَطتَّ وَاخْلُفْ بِخَلْقُكُّمْ وَقَعْ

Kad divi burti satiekas rakstībā un izrunā, tiem ir četri nosaukumi atkarībā no to makhraj un īpašību attiecības:

Nosaukums	Definīcija	Piemērs
Mithlayn (المِثْلَان)	Tas pats makhraj un tās pašas īpašības: tas pats burts divreiz	﴿ٱضۡرِب بِّعَصَاكَ﴾ (Al-Baqarah 2:60)
Mutajanisayn (المُتَجَانِسَان)	Tas pats makhraj, atšķirīgas īpašības	﴿قَد تَّبَيَّنَ﴾ (Al-Baqarah 2:256)
Mutaqaribayn (المُتَقَارِبَان)	Tuvi pēc makhraj vai īpašības	﴿وَقُل رَّبِّ﴾ (Al-Isra 17:80)
Mutaba'idayn (المُتَبَاعِدَان)	Tāli pēc makhraj, atšķirīgas īpašības	﴿نَعۡبُدُ﴾ (Al-Fatihah 1:5)

Katram ir trīs veidi: **saghir** (mazais), kad pirmais ir nebalsīgs un otrais ar patskani; **kabir** (lielais), kad abiem ir patskaņi; **mutlaq** (absolūtais), kad pirmajam ir patskanis un otrais ir nebalsīgs. Pie Hafsa saplūšana notiek galvenokārt saghir veidā; kabir veidā pamatnoteikums ir Izhar, izņemot dažus vārdus; mutlaq veidā saplūšanas nav.

12.1 Mithlayn Saghir

Nebalsīgam burtam jāsaplūst ar to pašu burtu ar patskani, viena vārda ietvaros vai starp diviem, kā saka dzejnieks: “pirmais no diviem vienādiem vai vienas makhraj burtiem, ja tas ir nebalsīgs, saplūst.”

Vienādu burtu saplūšana

يُدۡرِكۡكُّمُ An-Nisa 4:78	رَبِحَت تِّجَٰرَتُهُمۡ Al-Baqarah 2:16	وَقَد دَّخَلُواْ Al-Ma'idah 5:61
إِذ ذَّهَبَ Al-Anbya 21:87	بَل لَّا Al-Fajr 89:17	عَصَواْ وَّكَانُواْ Al-Baqarah 2:61 Saplūdināts Lin Waw

Izņēmumi

- **Ja pirmais ir Madd burts:** to nesaplūdina, bet pagarina, tad izrunā otro, kā saka dzejnieks: "un izrunā skaidri *fi yawm* un *qalu wa-hum*": ﴿قَالُواْ وَهُمۡ﴾ (Ash-Shu'ara 26:96) un ﴿فِي يَوۡمٖ﴾ (Al-Ma'arij 70:4).
- **Pauzes Ha' vārdā ﴿مَالِيَهۡۜ﴾ (Al-Haqqah 69:28) ar ﴿هَلَكَ﴾ (Al-Haqqah 69:29):** Hafsam savienojot ir divi veidi: Izhar ar vieglu ***Sakt*** (السَّكْت) vai Idgham.

12.2 Mutajanisayn Saghir

Pie Hafsa saplūdina šādos gadījumos, citur izrunā skaidri:

Burti	Piemēri	Veids
د ← ت	﴿أُجِيبَت دَّعۡوَتُكُمَا﴾ (Yunus 10:89) ﴿أَثۡقَلَت دَّعَوَا﴾ (Al-A'raf 7:189)	Pilnīgs
ت ← ط	﴿وَقَالَت طَّآئِفَةٞ﴾ (Ali 'Imran 3:72) ﴿وَدَّت طَّآئِفَةٞ﴾ (Ali 'Imran 3:69)	Pilnīgs
ت ← د	﴿قَد تَّبَيَّنَ﴾ (Al-Baqarah 2:256) ﴿عَبَدتُّمۡ﴾ (Al-Kafirun 109:4)	Pilnīgs
ذ ← ث	﴿يَلۡهَث ذَّٰلِكَ﴾ (Al-A'raf 7:176)	Pilnīgs
ظ ← ذ	﴿إِذ ظَّلَمُوٓاْ﴾ (An-Nisa 4:64)	Pilnīgs
م ← ب	﴿ٱرۡكَب مَّعَنَا﴾ (Hud 11:42)	Pilnīgs
ت ← ط	﴿بَسَطتَ﴾ (Al-Ma'idah 5:28) ﴿أَحَطتُ﴾ (An-Naml 27:22) ﴿فَرَّطتُمۡ﴾ (Yusuf 12:80)	Nepilnīgs: Ta' Itbaq un Isti'la' saglabājas

Bieža kļūda

Vārdos ﴿بَسَطتَ﴾ (Al-Ma'idah 5:28) un ﴿أَحَطتُ﴾ (An-Naml 27:22) ir kļūda pilnībā saplūdināt Ta' tā, ka tas kļūst par tīru Ta, vai izrunāt to skaidri ar Qalqalah. Pareizi ir dubultots Ta, kurā saglabājas Ta' Itbaq, kā saka dzejnieks: "izrunā skaidri Itbaq vārdos *ahattu* un *basatta*."

12.3 Mutaqaribayn Saghir

Pie Hafsa: nebalsīgs Lam saplūst ar Ra', kā ﴿وَقُل رَّبِّ﴾ (Al-Isra 17:80) un ﴿بَل رَّفَعَهُ﴾ (An-Nisa 4:158), izņemot ﴿بَلۡ رَانَ﴾ (Al-Mutaffifin 83:14) Sakt dēļ. Nebalsīgs Qaf saplūst ar Kaf vārdā ﴿نَخۡلُقكُّم﴾ (Al-Mursalat 77:20) divos veidos: pilnīga saplūšana, kurai dod priekšroku, un nepilnīga, kurā saglabājas Qaf Isti'la', kā saka dzejnieks: “un atšķirība radās vārdā *nakhluqkum*.” Šeit pieder arī nebalsīgā Nun saplūšana ar Lam un Ra'.

12.4 Kur vajadzīgs skaidrums

Dzejnieks brīdināja par vārdiem, kuros var ielavīties saplūšana, jo burti ir tuvi; tie jāizrunā skaidri:

Izhar

قُلۡ نَعَمۡ
As-Saffat 37:18

فَسَبِّحۡهُ
Qaf 50:40

لَا تُزِغۡ قُلُوبَنَا
Ali 'Imran 3:8

فَٱلۡتَقَمَهُ
As-Saffat 37:142

Citi piemēri (ne no poēmas)

فَقَدۡ ضَلَّ
An-Nisa 4:116

قَدۡ سَمِعَ
Al-Mujadila 58:1

12.5 Kabir veids pie Hafsa

Pie Hafsa kabir veidā pamatnoteikums ir Izhar; saplūšana notiek dažos vārdos, kā ﴿لَا تَأۡمَنَّا﴾ (Yusuf 12:11) ar ***Ishmam*** (الإِشْمَام) vai ***Rawm*** (الرَّوْم), kā paskaidrots vēlāk, ﴿مَا مَكَّنِّي﴾ (Al-Kahf 18:95), ﴿فَنِعِمَّا﴾ (Al-Baqarah 2:271) un ﴿أَتُحَٓجُّوٓنِّي﴾ (Al-An'am 6:80).

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 46 līdz 51; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الإدغام الصغير; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: باب الإدغام; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: المثلان والمتجانسان والمتقاربان.

NODAĻA 13

Qalqalah

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٣٩ وَبِيِّنَنْ مُقَلْقَلًا إِنْ سَكَنَا وَإِنْ يَكُنْ فِي الْوَقْفِ كَانَ أَبْيَنَا

Qalqalah (القَلْقَلَة) nozīmē satricinājumu; tehniski tā ir skaņas atsitiens, izrunājot nebalsīgu burtu, tā ka dzirdama spēcīga atbalss. Tās pieci burti apkopoti vārdos قُطْبُ جَدٍ: Qaf, Ta', Ba, Jim un Dal, jo tajos apvienojas Shiddah un Jahr: Shiddah aiztur skaņu un Jahr aiztur elpu, tāpēc burtam vajadzīga šī atbrīvošana, lai tas būtu dzirdams.

13.1 Qalqalah pakāpes

Pakāpe	Kur	Piemēri
Stiprākā	Dubultots burts apstājoties	﴿وَتَبَّ﴾ (Al-Masad 111:1) ﴿ٱلْحَقِّ﴾ (Al-Kahf 18:44)
Vidējā	Apstāšanās dēļ nebalsīgs burts, nedubultots	﴿ٱلْفَلَقِ﴾ (Al-Falaq 113:1) ﴿مُحِيطٌ﴾ (Al-Buruj 85:20) ﴿أَحَدٌ﴾ (Al-Ikhlas 112:4)
Vieglākā	Sākotnēji nebalsīgs burts savienojot	﴿وَيَقْطَعُونَ﴾ (Al-Baqarah 2:27) ﴿يَجْعَلُونَ﴾ (Al-Baqarah 2:19) ﴿أَبْصَٰرِهِمْ﴾ (Al-Baqarah 2:7)

Burtu izrunā mēmu, un tad makhraj nedaudz atveras. Pēc vēlamākā uzskata skaņa ir tuvāka fathah; pēc cita tā seko iepriekšējam patskanim. Tā nekad nedrīkst kļūt par pilnu patskani vai tikt pagarināta. Burtam ar patskani nav Qalqalah.

Bieža kļūda

Kļūdas: izlaist Qalqalah tādos vārdos kā ﴿وَيَقْطَعُونَ﴾ (Al-Baqarah 2:27), dot burtam pilnu patskani, pievienot Qalqalah citiem burtiem, piemēram, Kaf un Ta, vai likt tam sekot Hamzah.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, pants 39; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: الكلام على صفة القلقلة; Makki ibn Abi Talib, *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah*: باب القلقلة; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: القلقلة ومراتبها.

NODAĻA 14

Madd un Qasr: pagarināšana

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٦٩ وَالْمَدُّ لَازِمٌ وَوَاجِبٌ أَتَى — وَجَائِزٌ وَهْوَ وَقَصْرٌ ثَبَتَا

٧٠ فَلَازِمٌ إِنْ جَاءَ بَعْدَ حَرْفِ مَدّْ — سَاكِنُ حَالَيْنِ وَبِالطُّولِ يُمَدّْ

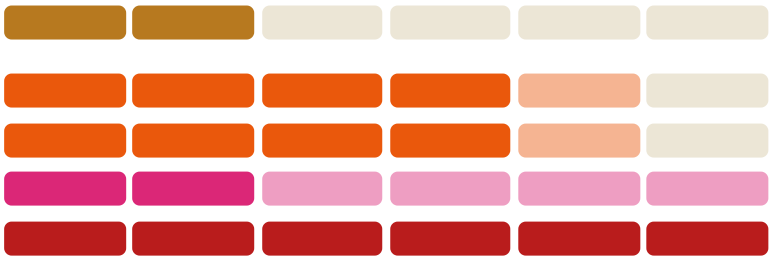
٧١ وَوَاجِبٌ إِنْ جَاءَ قَبْلَ هَمْزَةِ — مُتَّصِلًا إِنْ جُمِعَا بِكِلْمَةِ

٧٢ وَجَائِزٌ إِذَا أَتَى مُنْفَصِلَا — أَوْ عَرَضَ السُّكُونُ وَقْفًا مُسْجَلَا

14.1 Definīcijas un Madd burti

Madd (المَدّ) nozīmē palielināšanu; tehniski tā ir skaņas pagarināšana ar Madd burtu, kad tas satiekas ar Hamzah vai sukun. ***Qasr*** (القَصْر) nozīmē aizturēšanu; tehniski tā ir Madd burta saglabāšana tā dabiskajā garumā. ***Huruf al-Madd*** (حُرُوف المَدّ) ir trīs: nebalsīgs Alif pēc fathah, nebalsīgs Waw pēc dammah un nebalsīgs Ya pēc kasrah; visi trīs sastopami vārdā ﴿نُوحِيهَآ﴾ (Hud 11:49). ***Lin*** (اللِّين) burti ir nebalsīgs Waw vai Ya pēc fathah.

Madd mēra sitienos (حركة): laiks, kas vajadzīgs, lai mērenā tempā saliektu vai iztaisnotu pirkstu. Īstais mērs ir mācīšanās pie skolotāja, nevis mehāniska skaitīšana. Madd ir vai nu ***Madd Asli*** (المَدّ الأَصْلِيّ), vai ***Madd Far'i*** (المَدّ الفَرْعِيّ).

Gaišākie posmi rāda citus atļautos garumus.

14.2 Madd Asli (Tabi'i)

Tas ir Madd, bez kura pats burts nepastāv, un tam nav vajadzīgs cēlonis, piemēram, Hamzah vai sukun. Tas ilgst divus sitienus, savienojot un apstājoties. Ar to saistīti:

- ***Madd al-'Iwad*** (مَدّ العِوَض): apstāšanās uz Tanwin ar fathah, pārvēršot to par Alif, kā apstājoties uz ﴿عَلِيمًا حَكِيمَا﴾ (An-Nisa 4:17).
- ***Silah Sughra*** (الصِّلَة الصُّغْرَى): vietniekvārda Ha' pagarināšana starp diviem burtiem ar patskaņiem, ja tam neseko Hamzah, kā ﴿إِنَّهُۥ هُوَ﴾ (Al-Isra 17:1). Sīkāk nodaļā par Ha' al-Kinayah.

- ***Madd at-Tamkin*** (مَدّ التَّمْكِين): Madd Ya pēc dubultota Ya ar kasrah, kā ﴿حُيِّيتُم﴾ (An-Nisa 4:86).
- Sūru sākuma burti, kas apkopoti vārdos حيّ طَهُرَ, kā paskaidrots tālāk.

14.3 Hamzah izraisīts Madd

Madd Muttasil (obligāts)

Madd Muttasil (المَدّ المُتَّصِل): tajā pašā vārdā Madd burtam seko Hamzah. Tas ir obligāts; pie Hafsa pa ash-Shatibiyyah ceļu tā garums ir četri vai pieci sitieni. Apstājoties uz vārda beigu Hamzah, atļauti četri, pieci vai seši.

Madd Muttasil

مِنَ ٱلسَّمَآءِ Al-Baqarah 2:19	إِذَا جَآءَ An-Nasr 110:1
وَسَآءَ سَبِيلًا An-Nisa 4:22	سِيٓءَ بِهِمْ Hud 11:77

Madd Munfasil (atļauts)

Madd Munfasil (المَدّ المُنْفَصِل): Madd burts beidz vienu vārdu, un Hamzah sāk nākamo. Pie Hafsa pa ash-Shatibiyyah ceļu tas ir četri vai pieci sitieni; pa ***Tayyibat an-Nashr*** (طَيِّبَة النَّشْر) ceļu to var saīsināt arī līdz diviem (tikai informācijai; šī grāmata seko ash-Shatibiyyah). Skaitītājam jābūt konsekventam: izvēlēto garumu tur katram Munfasil tajā pašā skaitījumā, un tas nekad nav garāks par Muttasil.

Madd Munfasil

بِمَآ أُنزِلَ Al-Baqarah 2:4	قُوٓاْ أَنفُسَكُمْ At-Tahrim 66:6
وَفِيٓ أَنفُسِكُمْ Adh-Dhariyat 51:21	مَالَهُۥٓ أَخْلَدَهُۥ Al-Humazah 104:3 Silah Kubra, ko traktē kā Munfasil

Madd al-Badal

Madd al-Badal (مَدّ البَدَل): Hamzah ir pirms Madd burta; parasti tā ir Hamzah, kas pārvērtusies par Madd burtu. Pie Hafsa tikai divi sitieni.

Madd al-Badal

ٱلَّذِينَ أُوتُواْ Al-Baqarah 2:101	إِيمَٰنَا Ali 'Imran 3:173	وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ Al-Baqarah 2:9

14.4 Sukun izraisīts Madd

Madd Lazim

Madd Lazim (المَدّ اللَّازِم): Madd burtam seko sākotnējs sukun, kas ir gan savienojot, gan apstājoties, kā saka dzejnieks: "tas ir Lazim, ja pēc Madd burta abos stāvokļos nāk sukun, un to pagarina pilnībā." Tā garums visiem skaitītājiem ir seši sitieni. Tam ir četri veidi:

Veids	Definīcija	Piemērs
Lazim Kalimi Muthaqqal (اللَّازِم الكَلِمِيّ المُثَقَّل)	Vārdā, ar saplūdinātu (dubultotu) sukun	﴿ٱلضَّآلِّينَ﴾ (Al-Fatihah 1:7) ﴿ٱلطَّآمَّةُ﴾ (An-Nazi'at 79:34)
Lazim Kalimi Mukhaffaf (اللَّازِم الكَلِمِيّ المُخَفَّف)	Vārdā, ar nesaplūdinātu sukun	﴿ءَآلْـَٰٔنَ﴾ (Yunus 10:51)
Lazim Harfi Muthaqqal (اللَّازِم الحَرْفِيّ المُثَقَّل)	Sūras sākuma burtā, ar sukun, kas saplūst ar nākamo	﴿الٓمٓ ۝١﴾ (Al-Baqarah 2:1)
Lazim Harfi Mukhaffaf (اللَّازِم الحَرْفِيّ المُخَفَّف)	Sākuma burtā, ar nesaplūdinātu sukun	﴿قٓ﴾ (Qaf 50:1) ﴿الٓمٓ ۝١﴾ (Al-Baqarah 2:1)

«الم» Lam ir Lazim Harfi Muthaqqal, jo tā nosaukuma («لام») Mim saplūst ar vārda «ميم» Mim; pēdējais Mim ir Lazim Harfi Mukhaffaf.

Sūru sākuma burti

Atsevišķo burtu sūru sākumā ir četrpadsmit, apkopoti vārdos نَصٌّ حَكِيمٌ قَاطِعٌ لَهُ سِرٌّ. Pēc Madd tie iedalās šādās grupās:

Grupa	Burti	Sīkāk	Sitieni
Bez Madd	ا	Alif, jo tā izrunātajā nosaukumā nav Madd burta	0
Divi sitieni	حَيٌّ طَهُرَ	Burti, kuru nosaukumā ir divi burti: *ha, ya, ta, ha, ra*	2
Seši sitieni	نَقَصَ عَسَلُكُمْ	Burti, kuru trīsburtu nosaukuma vidū ir Madd burts	6
'Ayn	ع	Vietās *Kaf Ha Ya 'Ayn Sad* un *'Ayn Sin Qaf*: četri vai seši sitieni; priekšroka ir sešiem	4 / 6

Vietā ﴿الٓمٓ ١﴾ (Ali 'Imran 3:1) ﴿ٱللَّهُ﴾ (Ali 'Imran 3:2) Mim, savienots ar Allāha vārdu, saņem fathah; seši sitieni atļauti sākotnējā sukun dēļ, divi pārejošā patskaņa dēļ.

Madd 'Arid li-s-Sukun

Madd 'Arid li-s-Sukun (المَدّ العَارِض لِلسُّكُون): Madd burtam seko apstāšanās izraisīts pārejošs sukun. Atļauti trīs garumi: divi, četri vai seši sitieni. Skaitītājam viena skaitījuma laikā jāpaliek pie viena garuma. Savienojot tas atkal kļūst par dabisku Madd.

Apstājoties

ٱلرَّحِيمِ	نَسْتَعِينُ	لِلْمُتَّقِينَ
Al-Fatihah 1:3	Al-Fatihah 1:5	Al-Baqarah 2:2

Madd al-Lin

Madd al-Lin (مَدّ اللِّين): Lin burtam apstājoties seko pārejošs sukun. Apstājoties tas atļauj to pašu, ko 'Arid: divus, četrus vai sešus sitienus. Savienojot pagarināšanas nav.

Madd al-Lin apstājoties

ٱلْبَيْتِ	خَوْفٍ
Quraysh 106:3	Quraysh 106:4

14.5 Madd al-Farq

Madd al-Farq (مَدّ الفَرْق): kad jautājuma Hamzah ir pirms lietvārda, kas sākas ar Hamzat al-Wasl un artikulu, Hamzat al-Wasl netiek izlaists. To var pārvērst par sešu sitienu Alif, kam dod priekšroku, vai atvieglot starp Hamzah un Alif. To tā sauc, jo tas atšķir jautājumu no apgalvojuma. Tas ir trīs vārdos, sešās vietās: ﴿ءَآلذَّكَرَيْنِ﴾ (Al-An'am 6:143) divreiz sūrā al-An'am, ﴿ءَآلْـَٰٔنَ﴾ (Yunus 10:51) divreiz sūrā Yunus, un ﴿قُلْ ءَآللَّهُ﴾ (Yunus 10:59) sūrās Yunus un an-Naml.

14.6 Madd veidu spēks

Stiprākais Madd ir Lazim, tad Muttasil, tad 'Arid, tad Munfasil, tad Badal. Ja vienā Madd satiekas divi cēloņi, piemēro stiprāko, bet vājākais atkrīt, kā ﴿وَلَآ ءَآمِّينَ﴾ (Al-Ma'idah 5:2): pirms Madd burta ir Hamzah (Badal) un pēc tā sākotnējs sukun, tāpēc to pagarina sešus sitienus.

Noteikums īsumā

Tabi'i 2. Muttasil 4 vai 5 (un 6, apstājoties uz vārda beigu Hamzah). Munfasil 4 vai 5. Badal 2. Lazim 6. 'Arid un Lin apstājoties 2, 4 vai 6. 'Ayn sūru Maryam un ash-Shura sākumā 4 vai 6, un priekšroka ir 6.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 69 līdz 72; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب المد والقصر; Ibn al-Jazari, *at-Tamhid fi 'Ilm at-Tajwid*: باب المد; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: المد والقصر وأقسامهما.

NODAĻA 15

Ha' al-Kinayah: vietniekvārda Ha'

Ha' al-Kinayah (هَاء الكِنَايَة) ir papildu Ha', kas norāda uz vienu klātneesošu vīrieti un pievienojas lietvārdiem, darbības vārdiem un partikulām. Tā pagarināšanu sauc par ***Silah*** (الصِّلَة): Ha' ar dammah seko mazs Waw, bet Ha' ar kasrah mazs Ya, noteiktos apstākļos.

15.1 Tā četras situācijas

Situācija	Noteikums	Piemērs
Starp diviem burtiem ar patskaņiem	Pagarina: Silah Sughra divi sitieni; ja seko Hamzah, Silah Kubra 4 vai 5	﴿إِنَّهُۥ هُوَ﴾ (Al-Isra 17:1) ﴿مَالَهُۥٓ أَخْلَدَهُۥ﴾ (Al-Humazah 104:3)
Starp diviem nebalsīgiem burtiem	Nepagarina	﴿فِيهِ ٱلْقُرْءَانُ﴾ (Al-Baqarah 2:185)
Pirms tā patskanis, pēc tā nebalsīgs	Nepagarina	﴿لَهُ ٱلْمُلْكُ﴾ (At-Taghabun 64:1)
Pirms tā nebalsīgs, pēc tā patskanis	Pie Hafsa nepagarina	﴿فِيهِ هُدًى﴾ (Al-Baqarah 2:2)

Noteikums: Ha' pagarina, kad tas ir starp diviem burtiem ar patskaņiem, citādi ne. Apstājoties nekad nav Silah; apstājas uz nebalsīga Ha'.

15.2 Izņēmumi pie Hafsa

- ﴿يَرْضَهُ لَكُمْ﴾ (Az-Zumar 39:7): Ha' ir starp diviem burtiem ar patskaņiem, tomēr to nepagarina; tikai īsa dammah.
- ﴿أَرْجِهْ﴾ (Al-A'raf 7:111) sūrās al-A'raf un ash-Shu'ara', un ﴿فَأَلْقِهْ﴾ (An-Naml 27:28): Ha' ir nebalsīgs.
- ﴿فِيهِۦ مُهَانًا﴾ (Al-Furqan 25:69): pirms tā ir nebalsīgs burts, tomēr to pagarina.
- ﴿وَيَتَّقْهِ﴾ (An-Nur 24:52): Ha' ir kasrah bez Silah, pēc nebalsīga Qaf.
- ﴿أَنسَىٰنِيهُ﴾ (Al-Kahf 18:63) un ﴿عَلَيْهُ ٱللَّهَ﴾ (Al-Fath 48:10): pie Hafsa Ha' ir dammah, atšķirībā no ierastās kasrah.

Avoti: Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب هاء الكناية; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: هاء الكناية وأحكامها.

NODAĻA 16

Hamzat al-Wasl un Hamzat al-Qat'

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

١٠١ وَابْدَأْ بِهَمْزِ الْوَصْلِ مِنْ فِعْلٍ بِضَمّْ إِنْ كَانَ ثَالِثٌ مِنَ الْفِعْلِ يُضَمّْ

١٠٢ وَاكْسِرْهُ حَالَ الْكَسْرِ وَالْفَتْحِ وَفِي الاَسْمَاءِ غَيْرَ اللَّامِ كَسْرُهَا وَفِي

١٠٣ ابْنٍ مَعَ ابْنَةِ امْرِئٍ وَاثْنَيْنِ وَامْرَأَةٍ وَاسْمٍ مَعَ اثْنَتَيْنِ

16.1 Definīcijas

Hamzat al-Qat' (هَمْزَة القَطْع) izrunā gan sākot, gan savienojot; mushafā tai ir maza 'Ayn galviņa (ء), kā ﴿أَنْعَمْتَ﴾ (Al-Fatihah 1:7). ***Hamzat al-Wasl*** (هَمْزَة الوَصْل) ir papildu Hamzah, kas ļauj sākt ar nebalsīgu burtu; to izrunā sākot, bet savienojot tā izkrīt; tās zīme mushafā ir maza Sad galviņa virs Alif (ٱ).

16.2 Kur tā sastopama un tās patskanis sākot

Kur	Patskanis sākot	Piemēri
Artikuls	Vienmēr fathah	﴿ٱلْحَمْدُ﴾ (Al-Fatihah 1:2)
Darbības vārdi: trīsburtu darbības vārdu pavēles izteiksme; piecu un sešu burtu darbības vārdu pagātne, pavēles izteiksme un darbības vārda lietvārds	Dammah, ja darbības vārda trešajam burtam ir sākotnēja dammah; kasrah, ja tam ir kasrah vai fathah	﴿ٱدْخُلُواْ﴾ (Al-Baqarah 2:58) ﴿ٱضْرِب﴾ (Al-Baqarah 2:60) ﴿ٱذْهَبْ﴾ (Taha 20:24) ﴿وَٱسْتَغْفِرْهُ﴾ (An-Nasr 110:3)
Desmit tradīcijā nodoti lietvārdi un piecu un sešu burtu darbības vārdu darbības lietvārdi	Kasrah	﴿ٱبْنُ مَرْيَمَ﴾ (An-Nisa 4:171) ﴿ٱبْنَتَ عِمْرَانَ﴾ (At-Tahrim 66:12) ﴿ٱمْرُؤٌاْ﴾ (An-Nisa 4:176) ﴿ٱثْنَانِ﴾ (Al-Ma'idah 5:106) ﴿ٱسْمَ﴾ (Al-A'la 87:1)

Dzejnieka nosauktie lietvārdi ir: ابن، ابنة، امرؤ، اثنان، امرأة، اسم، اثنتان. Izņēmums ir darbības vārdi, kuru trešajam burtam ir pārejoša dammah; tie sākas ar kasrah, kā ﴿ٱمْشُواْ﴾ (Sad 38:6), ﴿ٱقْضُوٓاْ﴾ (Yunus 10:71), ﴿ٱئْتُواْ﴾ (Taha 20:64) un ﴿ٱبْنُواْ﴾ (Al-Kahf 18:21), jo trešā burta sākotnējais patskanis ir kasrah.

> **Piezīme**
>
> Vietā ﴿بِئْسَ ٱلِٱسْمُ﴾ (Al-Hujurat 49:11), sākot ar الاسم, atļauti divi veidi: أَلِسْمُ ar Hamzat al-Wasl vai لِسْمُ bez tās; pirmajam dod priekšroku.

16.3 Divu nebalsīgu burtu satikšanās

Ja Madd burts ir pirms Hamzat al-Wasl, savienojot tas izkrīt no izrunas, bet paliek rakstā, kā ﴿وَقَالُواْ ٱتَّخَذَ﴾ (Al-Baqarah 2:116) un ﴿فِي ٱلْأَرْضِ﴾ (Al-Baqarah 2:11). Ja pirms tās ir nebalsīgs līdzskanis vai Tanwin, tas parasti saņem kasrah, kā ﴿نُوحٌ ٱبْنَهُۥ﴾ (Hud 11:42); daudzskaitļa Mim saņem dammah, kā paskaidrots iepriekš.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 101 līdz 103; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب همز الوصل; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: همزة الوصل وهمزة القطع.

NODAĻA 17

Waqf un Ibtida': apstāšanās un sākšana

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٧٣ وَبَعْدَ تَجْوِيدِكَ لِلْحُرُوفِ — لَا بُدَّ مِنْ مَعْرِفَةِ الْوُقُوفِ

٧٤ وَالِابْتِدَاءِ وَهْيَ تُقْسَمُ إِذَنْ — ثَلَاثَةٌ تَامٌّ وَكَافٍ وَحَسَنْ

٧٥ وَهْيَ لِمَا تَمَّ فَإِنْ لَمْ يُوجَدِ — تَعَلُّقٌ أَوْ كَانَ مَعْنًى فَابْتَدِي

٧٦ فَالتَّامُّ فَالْكَافِي وَلَفْظًا فَامْنَعَنْ — إِلَّا رُؤُوسَ الْآيِ جَوِّزْ فَالْحَسَنْ

٧٧ وَغَيْرُ مَا تَمَّ قَبِيحٌ وَلَهُ — يُوقَفُ مُضْطَرًّا وَيُبْدَا قَبْلَهُ

٧٨ وَلَيْسَ فِي الْقُرْآنِ مِنْ وَقْفٍ وَجَبْ — وَلَا حَرَامٍ غَيْرَ مَا لَهُ سَبَبْ

Dzejnieks saka: “pēc burtu pilnveidošanas jāzina apstāšanās un sākšanas vietas.” Zināt, kur apstāties un kur sākt, padara tadžvīdu pilnīgu, jo tas sargā nozīmi. ***Waqf*** (الوَقْف) ir skaņas pārtraukšana uz vārda parastas ieelpas laikā ar nodomu turpināt. ***Sakt*** (السَّكْت) ir īss pārtraukums bez ieelpas. ***Qat'*** (القَطْع) ir skaitījuma beigšana. ***Ibtida'*** (الابْتِدَاء) ir skaitījuma sākšana pēc pārtraukuma vai apstāšanās.

17.1 Apstāšanās veidi

Veids	Nozīme	Statuss
Waqf Idtirari (الوَقْف الاضْطِرَارِيّ)	Elpas trūkuma, šķaudīšanas vai aizmāršības izraisīta	Atļauta uz jebkura vārda; tad sāk no jauna no piemērotas vietas
Waqf Intizari (الوَقْف الانْتِظَارِيّ)	Lasījumu apvienošanai mācību laikā	Atļauta mācībās
Waqf Ikhtibari (الوَقْف الاخْتِبَارِيّ)	Lai pārbaudījumā parādītu, kā vārdu raksta vai lasa	Atļauta; saistīta ar kopā un atsevišķi rakstīto vārdu noteikumiem
Waqf Ikhtiyari (الوَقْف الاخْتِيَارِيّ)	Skaitītāja brīvi izvēlēta	Četri veidi, kā zemāk

17.2 Izvēlētās apstāšanās četri veidi

Skaties uz vārdiem pirms apstāšanās: ja nozīme ir pilnīga un tai nav saiknes ar turpinājumu ne vārdos, ne nozīmē, tā ir **Tamm**; ja saistīta tikai nozīmē, **Kafi**; ja saistīta vārdos, **Hasan**; ja nozīme ir nepilnīga, **Qabih**.

Veids	Apstāšanās un sākšana	Piemērs
Waqf Tamm (الوَقْف التَّامّ)	Labi apstāties un sākt pēc tās; bieži pantu un stāstu beigās	﴿وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ﴾ (Al-Baqarah 2:5) ثم ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ﴾ (Al-Baqarah 2:6)
Waqf Kafi (الوَقْف الكَافِي)	Labi apstāties un sākt pēc tās	﴿لَا يُؤْمِنُونَ﴾ (Al-Baqarah 2:6) ثم ﴿خَتَمَ ٱللَّهُ﴾ (Al-Baqarah 2:7)
Waqf Hasan (الوَقْف الحَسَن)	Labi uz tās apstāties, bet ne sākt pēc tās, izņemot panta beigās	﴿ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ (Al-Fatihah 1:2)
Waqf Qabih (الوَقْف القَبِيح)	Nedarīt apzināti; ja piespiedu kārtā, atgriezties un sākt no jauna	﴿لَا تَقْرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ﴾ (An-Nisa 4:43) ﴿وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ﴾ (Ali 'Imran 3:62)

Dzejnieks izņēma ***Ru'us al-Ay*** (رُؤُوس الآي), atļaujot uz tām apstāties jebkurā gadījumā, jo Pravietis ﷺ skaitīja pantu pēc panta, kā Umm Salamas hadīsā. Viņš arī teica, ka “Korānā nav obligātas vai aizliegtas apstāšanās, ja vien nav iemesla”: neviena apstāšanās pati par sevi nav grēks, ne to darot, ne atstājot, ja vien skaitītājs nedomā nepareizu nozīmi.

17.3 Sākšana

Sākšana vienmēr ir izvēles jautājums, tāpēc sāk tikai ar vārdiem, kuru nozīme ir patstāvīga. Slikts sākums ir tāds, kas liek domāt par nepatiesu nozīmi, piemēram, sākt ar ﴿يَدُ ٱللَّهِ مَغْلُولَةٌ﴾ (Al-Ma'idah 5:64) vai ﴿ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدًا﴾ (Al-Baqarah 2:116).

17.4 Apstāšanās zīmes Medīnas mushafā

Zīme	Nozīme	Piemērs
◌ۘ	Apstāšanās obligāta	﴿إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ ٱلَّذِينَ يَسْمَعُونَ﴾ (Al-An'am 6:36)
◌ۖ	Labāk apstāties; savienošana atļauta	﴿عِندَ ٱللَّهِ﴾ (Ali 'Imran 3:163)
◌ۚ	Apstāšanās un savienošana vienlīdz atļauta	﴿قٓ﴾ (Qaf 50:1)
◌ۛ	Labāk savienot; apstāšanās atļauta	﴿وَقِفُوهُمْ﴾ (As-Saffat 37:24)
◌ۗ ◌ۗ	***Waqf al-Mu'anaqah*** (وَقْف المُعَانَقَة): ja apstājies vienā no divām vietām, neapstājies otrā	﴿لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ (Al-Baqarah 2:2)
◌ۙ	Viegla pauze bez ieelpas (Hafsa četras vietas)	﴿عِوَجَاۜ﴾ (Al-Kahf 18:1)

Piezīme

Agrākajos Medīnas mushafa izdevumos bija zīme «ﻻ» (ۜ) vietai, kur nedrīkst apstāties; pašreizējā izdevumā, kam seko šī grāmata, tās vairs nav. Tā nozīmē: šeit neapstājies; panta beigās apstāties drīkst.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 73 līdz 78; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الوقف والابتداء; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: الوقف والابتداء وعلامات الوقف.

NODAĻA 18

Kā apstāties vārdu beigās

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

١٠٤ وَحَاذِرِ الْوَقْفَ بِكُلِّ الْحَرَكَهْ إِلَّا إِذَا رُمْتَ فَبَعْضُ الْحَرَكَهْ

١٠٥ إِلَّا بِفَتْحٍ أَوْ بِنَصْبٍ وَأَشِمّْ إِشَارَةً بِالضَّمِّ فِي رَفْعٍ وَضَمّْ

Pamatveids, kā apstāties uz vārda ar patskani, ir tīrs ***Sukun*** (السُّكُون); nekad neapstājas ar pilnu patskani. Saskaņā ar saviem nosacījumiem atļauti arī ***Rawm*** (الرَّوْم) un ***Ishmam*** (الإِشْمَام). Apstāšanās veidi ir:

Veids	Kā	Attiecas uz
Tīrs sukun	Patskani pilnībā noņem	Visi trīs patskaņi
Rawm	Izrunāt daļu patskaņa (apmēram trešdaļu) klusā balsī, ko dzird tuvumā esošais	Dammah un kasrah, ne fathah
Ishmam	Tūlīt pēc sukun noapaļot lūpas kā norādi uz dammah, bez skaņas	Tikai dammah
Ibdal (الإِبْدَال)	Pārvērst Tanwin ar fathah par Alif un Ta' Marbutah par nebalsīgu Ha'	Tanwin ar fathah un Ta' Marbutah

Apstājoties

نَسْتَعِينُ
Al-Fatihah 1:5
Sukun, Rawm vai Ishmam

ٱلرَّحِيمِ
Al-Fatihah 1:3
Sukun vai Rawm; bez Ishmam

ٱلْعَٰلَمِينَ
Al-Fatihah 1:2
Tikai sukun, jo tai ir fathah

ٱلْجَنَّةَ
Al-Baqarah 2:35
Kļūst par nebalsīgu Ha': tikai sukun

18.1 Kur Rawm un Ishmam neizmanto

- Ta' Marbutah, uz kuras apstājas kā uz Ha', kā ﴿ٱلْجَنَّةَ﴾ (Al-Baqarah 2:35).
- Daudzskaitļa Mim, kā ﴿عَلَيْهِمْ﴾ (Al-Fatihah 1:7) un ﴿عَلَيْهِمُ ٱلذِّلَّةُ﴾ (Al-Baqarah 2:61).
- Pārejošs patskanis, kā ﴿قُمِ ٱلَّيْلَ﴾ (Al-Muzzammil 73:2), apstājoties uz قم.

- Burts ar fathah.

18.2 Apstāšanās pēc rakstības

Apstāšanās seko ***Rasm 'Uthmani*** (الرَّسْم العُثْمَانِيّ): kas ir uzrakstīts, apstājoties tiek izrunāts, un kas izlaists, tiek izlaists. Tāpēc apstājas uz ﴿لَّٰكِنَّا۠﴾ (Al-Kahf 18:38), ﴿ٱلظُّنُونَا۠﴾ (Al-Ahzab 33:10), ﴿ٱلرَّسُولَا۠﴾ (Al-Ahzab 33:66), ﴿ٱلسَّبِيلَا۠﴾ (Al-Ahzab 33:67) un ﴿إِنِّيٓ أَنَا۠﴾ (Taha 20:12) ar Alif, kas savienojot izkrīt. Uz vārdiem, kuru Ya rakstā izlaists, apstājas bez Ya, kā ﴿يَسۡرِ﴾ (Al-Fajr 89:4). Hafsam izņēmums ir ﴿ءَاتَىٰنِۦَ ٱللَّهُ﴾ (An-Naml 27:36): apstājoties ir divi veidi, ar nebalsīgu Ya vai bez tā.

Vārdā ﴿سَلَٰسِلَا۟﴾ (Al-Insan 76:4) apstājoties ir divi veidi: ar Alif vai ar sukun. Uz pirmā ﴿قَوَارِيرَا۠﴾ (Al-Insan 76:15) apstājas ar Alif, bet uz otrā ﴿قَوَارِيرَا۟﴾ (Al-Insan 76:16) ar sukun.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 104 līdz 105; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الوقف على أواخر الكلم وباب الوقف على مرسوم الخط; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: كيفية الوقف والروم والإشمام.

NODAĻA 19

Maqtu' un Mawsul: atsevišķi un kopā rakstīti vārdi

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٧٩ وَاعْرِفْ لِمَقْطُوعٍ وَمَوْصُولٍ وَتَا — فِي مُصْحَفِ الْإِمَامِ فِيمَا قَدْ أَتَى

٨٠ فَاقْطَعْ بِعَشْرِ كَلِمَاتٍ أَنْ لَا — مَعْ مَلْجَإٍ وَلَا إِلَهَ إِلَّا

٨١ وَتَعْبُدُوا يَاسِينَ ثَانِي هُودَ لَا — يُشْرِكْنَ تُشْرِكْ يَدْخُلْنَ تَعْلُوا عَلَى

٨٢ أَنْ لَا يَقُولُوا لَا أَقُولَ إِنْ مَا — بِالرَّعْدِ وَالْمَفْتُوحَ صِلْ وَعَنْ مَا

٨٣ نُهُوا اقْطَعُوا مِنْ مَا بِرُومٍ وَالنِّسَا — خُلْفُ الْمُنَافِقِينَ أَمْ مَنْ أَسَّسَا

٨٤ فُصِّلَتِ النِّسَا وَذِبْحٍ حَيْثُ مَا — وَأَنْ لِمَ الْمَفْتُوحَ كَسْرُ إِنَّ مَا

٨٥ الْأَنْعَامَ وَالْمَفْتُوحَ يَدْعُونَ مَعَا — وَخُلْفُ الْأَنْفَالِ وَنَحْلٍ وَقَعَا

٨٦ وَكُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَاخْتُلِفْ — رُدُّوا كَذَا قُلْ بِئْسَمَا وَالْوَصْلَ صِفْ

٨٧ خَلَفْتُمُونِي وَاشْتَرَوْا فِي مَا اقْطَعَا — أُوحِيَ أَفَضْتُمْ اشْتَهَتْ يَبْلُو مَعَا

٨٨ ثَانِي فَعَلْنَ وَقَعَتْ رُومٌ كِلَا — تَنْزِيلُ شُعَرَا وَغَيْرَهَا صِلَا

٨٩ فَأَيْنَمَا كَالنَّحْلِ صِلْ وَمُخْتَلِفْ — فِي الشُّعَرَا الْأَحْزَابِ وَالنِّسَا وُصِفْ

٩٠ وَصِلْ فَإِلَّمْ هُودَ أَلَّنْ نَجْعَلَا — نَجْمَعَ كَيْلَا تَحْزَنُوا تَأْسَوْا عَلَى

٩١ حَجٌّ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَقَطْعُهُمْ — عَنْ مَنْ يَشَاءُ مَنْ تَوَلَّى يَوْمَ هُمْ

٩٢ وَمَالِ هَذَا وَالَّذِينَ هَؤُلَا — تَحِينَ فِي الْإِمَامِ صِلْ وَوُهِّلَا

٩٣ وَوَزَنُوهُمْ وَكَالُوهُمْ صِلِ — كَذَا مِنَ الْ وَيَا وَهَا لَا تَفْصِلِ

Maqtu' (المَقْطُوع) vārds mushafā ir rakstīts atsevišķi no nākamā vārda; ***Mawsul*** (المَوْصُول) vārds ir rakstīts kopā ar to. Tas ir svarīgi ***Waqf Ikhtibari*** (الوَقْف الاخْتِبَارِيّ) gadījumā (apstāšanās, lai parādītu rakstību, vai piespiedu apstāšanās): atsevišķi rakstītā vārdā var apstāties uz pirmās daļas; kopā rakstītā tikai beigās. Savienojot tam nav ietekmes.

Zemāk ir galvenie dzejnieka nosauktie vārdi. Norāde pie katra piemēra automātiski iegūta no šajā izdevumā izmantotā mushafa teksta, tāpēc tā rāda paša mushafa rakstību:

Vārds	Noteikums	Piemēri no mushafa
أن لا	Atsevišķi desmit vietās, citur kopā	أَن لَّآ أَقُولَ Al-A'raf 7:105: atsevišķi أَن لَّا يَقُولُواْ Al-A'raf 7:169: atsevišķi أَن لَّا مَلْجَأَ At-Tawbah 9:118: atsevišķi وَأَن لَّآ إِلَٰهَ Hud 11:14: atsevišķi أَن لَّا تَعْبُدُوٓاْ Hud 11:26: atsevišķi أَن لَّا تُشْرِكْ Al-Hajj 22:26: atsevišķi أَن لَّا تَعْبُدُواْ Ya-Sin 36:60: atsevišķi وَأَن لَّا تَعْلُواْ Ad-Dukhan 44:19: atsevišķi أَن لَّا يُشْرِكْنَ Al-Mumtahanah 60:12: atsevišķi أَن لَّا يَدْخُلَنَّهَا Al-Qalam 68:24: atsevišķi أَلَّا تَعْلُواْ An-Naml 27:31: kopā
إن ما	Atsevišķi tikai sūrā ar-Ra'd	وَإِن مَّا نُرِيَنَّكَ Ar-Ra'd 13:40: atsevišķi وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ Yunus 10:46: kopā
عن ما	Atsevišķi tikai sūrā al-A'raf	عَن مَّا نُهُواْ Al-A'raf 7:166: atsevišķi عَمَّا تَعْمَلُونَ Al-Baqarah 2:74: kopā
من ما	Atsevišķi sūrās an-Nisa' un ar-Rum; strīdīgs sūrā al-Munafiqun	فَمِن مَّا مَلَكَتْ An-Nisa 4:25: atsevišķi مِن مَّا مَلَكَتْ Ar-Rum 30:28: atsevišķi مِن مَّا رَزَقْنَٰكُم Al-Munafiqun 63:10: atsevišķi وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ Al-Baqarah 2:3: kopā
أم من	Atsevišķi četrās vietās	أَم مَّن يَكُونُ An-Nisa 4:109: atsevišķi أَم مَّنْ أَسَّسَ At-Tawbah 9:109: atsevišķi أَم مَّنْ خَلَقْنَآ As-Saffat 37:11: atsevišķi أَم مَّن يَأْتِ Fussilat 41:40: atsevišķi أَمَّنْ خَلَقَ An-Naml 27:60: kopā
حيث ما	Vienmēr atsevišķi	وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ Al-Baqarah 2:144: atsevišķi

Vārds	Noteikums	Piemēri no mushafa
أن لم	Vienmēr atsevišķi	أَن لَّمْ يَكُن Al-An'am 6:131: atsevišķi
إن ما (المكسورة المشددة)	Atsevišķi al-An'am; strīdīgi an-Nahl	إِنَّ مَا تُوعَدُونَ Al-An'am 6:134: atsevišķi إِنَّمَا نَحْنُ Al-Baqarah 2:11: kopā إِنَّمَا عِندَ ٱللَّهِ An-Nahl 16:95: kopā
أن ما (المفتوحة المشددة)	Atsevišķi sūrās al-Hajj un Luqman; strīdīgs sūrā al-Anfal	وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ Al-Hajj 22:62: atsevišķi وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ Luqman 31:30: atsevišķi أَنَّمَا غَنِمْتُم Al-Anfal 8:41: kopā
كل ما	Atsevišķi sūrā Ibrahim; dažās vietās strīdīgs, arī an-Nisa'	كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ Ibrahim 14:34: atsevišķi كُلَّ مَا رُدُّوٓاْ An-Nisa 4:91: atsevišķi كُلَّمَآ أَضَآءَ Al-Baqarah 2:20: kopā
بئس ما	Kopā vietās al-Baqarah 90 un al-A'raf; strīdīgs vietā al-Baqarah 93; citur atsevišķi	بِئْسَمَا ٱشْتَرَوْاْ Al-Baqarah 2:90: kopā بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِى Al-A'raf 7:150: kopā لَبِئْسَ مَا كَانُواْ Al-Ma'idah 5:62: atsevišķi
في ما	Atsevišķi vienpadsmit vietās, citur kopā	فِى مَا فَعَلْنَ Al-Baqarah 2:240: atsevišķi فِى مَآ أُوحِىَ Al-An'am 6:145: atsevišķi فِى مَا لَا تَعْلَمُونَ Al-Waqi'ah 56:61: atsevišķi فِيمَا كَانُواْ Al-Baqarah 2:113: kopā
أين ما	Kopā vietās al-Baqarah 115 un an-Nahl; citur atsevišķi, ar atšķirību trīs vietās	فَأَيْنَمَا تُوَلُّواْ Al-Baqarah 2:115: kopā أَيْنَمَا يُوَجِّههُّ An-Nahl 16:76: kopā أَيْنَ مَا تَكُونُواْ Al-Baqarah 2:148: atsevišķi
إن لم	Kopā tikai vietā Hud 14	فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُواْ Hud 11:14: kopā
أن لن	Kopā sūrās al-Kahf un al-Qiyamah	أَلَّن نَّجْعَلَ Al-Kahf 18:48: kopā أَلَّن نَّجْمَعَ Al-Qiyamah 75:3: kopā

Vārds	Noteikums	Piemēri no mushafa
كَيْ لا	Kopā četrās vietās, citur atsevišķi	لِكَيْلَا تَحْزَنُواْ Ali 'Imran 3:153: kopā لِكَيْلَا يَعْلَمَ Al-Hajj 22:5: kopā لِكَيْلَا يَكُونَ Al-Ahzab 33:50: kopā لِّكَيْلَا تَأْسَوْاْ Al-Hadid 57:23: kopā لِكَيْ لَا يَعْلَمَ An-Nahl 16:70: atsevišķi
عن من	Atsevišķi sūrās an-Nur un an-Najm	عَن مَّن يَشَآءُۖ An-Nur 24:43: atsevišķi عَن مَّن تَوَلَّىٰ An-Najm 53:29: atsevišķi
يوم هم	Atsevišķi sūrās Ghafir un adh-Dhariyat	يَوْمَ هُم بَٰرِزُونَۖ Ghafir 40:16: atsevišķi يَوْمَ هُمْ عَلَى Adh-Dhariyat 51:13: atsevišķi
مال	Lam četrās vietās rakstīts atsevišķi no tā, kas seko	فَمَالِ هَٰٓؤُلَآءِ An-Nisa 4:78: atsevišķi مَالِ هَٰذَا ٱلْكِتَٰبِ Al-Kahf 18:49: atsevišķi مَالِ هَٰذَا ٱلرَّسُولِ Al-Furqan 25:7: atsevišķi فَمَالِ ٱلَّذِينَ Al-Ma'arij 70:36: atsevišķi
كالوهم ووزنوهم	Abi kopā	كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ Al-Mutaffifin 83:3: kopā

Piezīme

Kur eksemplāri atšķiras, šeit izmantotais mushaf seko vienam no abiem veidiem, un pārbaudes apstāšanās seko tā rakstībai.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 79 līdz 93; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الوقف على مرسوم الخط; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: المقطوع والموصول.

NODAĻA 20

Atvērtais Ta: sieviešu dzimtes galotnes, rakstītas ar Ta

No al-Muqaddimah al-Jazariyyah

٩٤ وَرَحْمَتُ الزُّخْرُفِ بِالتَّا زَبَرَهْ — الَاعْرَافِ رُومٍ هُودٍ كَافِ الْبَقَرَهْ

٩٥ نِعْمَتُهَا ثَلَاثُ نَحْلٍ إِبْرَهَمْ — مَعًا أَخِيرَاتُ عُقُودُ الثَّانِ هَمّْ

٩٦ لُقْمَانُ ثُمَّ فَاطِرٌ كَالطُّورِ — عِمْرَانَ لَعْنَتَ بِهَا وَالنُّورِ

٩٧ وَامْرَأَتُ يُوسُفَ عِمْرَانَ الْقَصَصْ — تَحْرِيمَ مَعْصِيَتْ بِقَدْ سَمِعْ يُخَصّْ

٩٨ شَجَرَتَ الدُّخَانِ سُنَّتْ فَاطِرِ — كُلًّا وَالَانْفَالِ وَحَرْفِ غَافِرِ

٩٩ قُرَّتُ عَيْنٍ جَنَّتٌ فِي وَقَعَتْ — فِطْرَتْ بَقِيَّتْ وَابْنَتْ وَكَلِمَتْ

١٠٠ أَوْسَطَ الَاعْرَافِ وَكُلُّ مَا اخْتُلِفْ — جَمْعًا وَفَرْدًا فِيهِ بِالتَّاءِ عُرِفْ

Lietvārdu sieviešu dzimtes galotni parasti raksta kā ***Ta' Marbutah*** (التَّاء المَرْبُوطَة) (ة) un apstājoties izrunā kā Ha'. Dažās mushafa vietās to raksta kā ***Ta' Maftuhah*** (التَّاء المَفْتُوحَة) (ت), un Hafs uz tām apstājas ar Ta, saskaņā ar rakstību. Šīs ir dzejnieka apkopotās vietas:

Vārds	Vietas	Kur	Piemērs
رحمت	7	Al-Baqarah 2:218, Al-A'raf 7:56, Hud 11:73, Maryam 19:2, Ar-Rum 30:50, Az-Zukhruf 43:32 (divreiz)	رَحْمَتَ ٱللَّهِ
نعمت	11	Al-Baqarah 2:231, Ali 'Imran 3:103, Al-Ma'idah 5:11, Ibrahim 14:28, Ibrahim 14:34, An-Nahl 16:72, An-Nahl 16:83, An-Nahl 16:114, Luqman 31:31, Fatir 35:3, At-Tur 52:29	نِعْمَتَ ٱللَّهِ
امرأت	7	Ali 'Imran 3:35, Yusuf 12:30, Yusuf 12:51, Al-Qasas 28:9, At-Tahrim 66:10 (divreiz), At-Tahrim 66:11	ٱمْرَأَتُ عِمْرَانَ
سنت	5	Al-Anfal 8:38, Fatir 35:43 (trīsreiz), Ghafir 40:85	سُنَّتُ ٱلْأَوَّلِينَ
لعنت	2	Ali 'Imran 3:61, An-Nur 24:7	لَعْنَتَ ٱللَّهِ
معصيت	2	Al-Mujadila 58:8, Al-Mujadila 58:9	وَمَعْصِيَتِ ٱلرَّسُولِ
شجرت	1	Ad-Dukhan 44:43	شَجَرَتَ ٱلزَّقُّومِ
قرت	1	Al-Qasas 28:9	قُرَّتُ عَيْنٍ
جنت	1	Al-Waqi'ah 56:89	وَجَنَّتُ نَعِيمٍ
فطرت	1	Ar-Rum 30:30	فِطْرَتَ ٱللَّهِ

Vārds	Vietas	Kur	Piemērs
بقيت	1	Hud 11:86	بَقِيَّتُ ٱللَّهِ
ابنت	1	At-Tahrim 66:12	ٱبْنَتَ عِمْرَٰنَ
كلمت	1	Al-A'raf 7:137	كَلِمَتُ رَبِّكَ

Vārdus, ko vieni lasa daudzskaitlī, bet citi vienskaitlī, raksta ar Ta, kā saka dzejnieks, piemēram, ﴿كَلِمَتُ رَبِّكَ﴾ (Al-An'am 6:115) un ﴿ءَايَٰتُ﴾ (Yusuf 12:7).

Noteikums īsumā

Uz katra mushafā atvērti rakstīta sieviešu dzimtes Ta Hafs apstājas ar Ta; uz katra, kas rakstīts kā Ta' Marbutah, ar Ha'.

Avoti: Ibn al-Jazari, *al-Muqaddimah al-Jazariyyah*, panti 94 līdz 100; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الوقف على مرسوم الخط، هاء التأنيث; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: هاء التأنيث المرسومة تاء.

NODAĻA 21

Medīnas mushafa zīmes

Dabt (الضَّبْط) ir uz burtiem liktu zīmju kopums, kas rāda to patskaņus un noteikumus. Medīnas mushafā tās seko precīzām konvencijām, tāpēc, kas tās saprot, var no paša mushafa izlasīt daudzus tadžvīda noteikumus:

Zīme	Nozīme	Piemērs
Maza Kha' galviņa bez punkta virs burta	Burts ir nebalsīgs un tiek izrunāts skaidri	﴿أَنْعَمْتَ﴾ (Al-Fatihah 1:7)
Nebalsīgs burts bez sukun zīmes, nākamais nav dubultots	***Ikhfa'*** (الإِخْفَاء) vai ***Idgham Naqis*** (الإِدْغَام النَّاقِص)	﴿مِن قَبْلُ﴾ (Al-Baqarah 2:25) ﴿مَن يَقُولُ﴾ (Al-Baqarah 2:8)
Burts bez sukun, nākamais dubultots	***Idgham Kamil*** (الإِدْغَام الكَامِل)	﴿مِن رَّبِّهِمْ﴾ (Al-Baqarah 2:5)
Mazs Mim sukun vai otrās Tanwin zīmes vietā	***Iqlab*** (الإِقْلَاب)	﴿مِنۢ بَعْدِ﴾ (Al-Baqarah 2:27)
Tanwin zīmes viena virs otras	Tanwin izrunāts skaidri	﴿عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ (Al-Baqarah 2:7)
Tanwin zīmes nobīdītas	Tanwin Ikhfa' vai Idgham	﴿غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ (Al-Baqarah 2:173)
Apaļa nulle virs vāja burta	Papildu, neizrunā ne savienojot, ne apstājoties	﴿عَصَواْ وَّكَانُواْ﴾ (Al-Baqarah 2:61)
Stāvus ovāla nulle virs Alif	Savienojot izkrīt, apstājoties izrunā	﴿ٱلظُّنُونَا۠﴾ (Al-Ahzab 33:10)
Mazs burts: Alif, Waw vai Ya	Rakstā izlaists, bet izrunāts burts	﴿مَٰلِكِ﴾ (Al-Fatihah 1:4) ﴿إِنَّهُۥ هُوَ﴾ (Al-Isra 17:1)
Madd zīme (~) virs Madd burta	Madd garāks par dabisko	﴿ٱلضَّآلِّينَ﴾ (Al-Fatihah 1:7)
Mazs Nun	Rakstā izlaists, bet izrunāts Nun	﴿نُنۡجِي﴾ (Al-Anbya 21:88)
Mazs Sin virs Sad	Pie Hafsa lasa kā Sin	﴿وَيَبۡصُۜطُ﴾ (Al-Baqarah 2:245)

Avoti: Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: علامات الضبط; Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: باب الوقف على مرسوم الخط.

NODAĻA 22

Īpaši vārdi Hafsa riwayah

Šis ir pārskats par vietām ar īpašu noteikumu Hafsa 'an 'Asim riwayah pa ash-Shatibiyyah ceļu, apkopotas vienā tabulā vieglai atkārtošanai. Lielākā daļa paskaidrota attiecīgajās nodaļās:

Vieta	Noteikums pie Hafsa
﴿عِوَجَاۜ﴾ (Al-Kahf 18:1) ﴿قَيِّمًا﴾ (Al-Kahf 18:2)	Viegla pauze uz Alif vārdā *'iwaja*, bez ieelpas
﴿مِن مَّرۡقَدِنَاۜۗ﴾ (Ya-Sin 36:52)	Pauze uz Alif vārdā *marqadina*, tad *hadha*
﴿مَنۡۜ رَاقٖ﴾ (Al-Qiyamah 75:27)	Pauze uz Nun, tāpēc nav saplūšanas
﴿بَلۡۜ رَانَ﴾ (Al-Mutaffifin 83:14)	Pauze uz Lam, tāpēc nav saplūšanas
﴿مَجۡرٖىهَا﴾ (Hud 11:41)	Lielā ***Imalah*** (الإِمَالَة): fathah tiecas uz kasrah un Alif uz Ya; Ra' ir viegls
﴿ءَاَيۡتُهُۥٓ ءَاَعۡجَمِيّٞ﴾ (Fussilat 41:44)	Otrās Hamzah ***Tashil*** (التَّسْهِيل), starp Hamzah un Alif
﴿لَا تَأۡمَنَّا﴾ (Yusuf 12:11)	Nun saplūdināšana ar Nun ar ***Ishmam*** (الإِشْمَام) (lūpu noapaļošana), kam dod priekšroku, vai Izhar ar ***Rawm*** (الرَّوْم)
﴿مِن ضَعۡفٖ﴾ (Ar-Rum 30:54)	Visās trijās vietās: fathah uz Dad, kam dod priekšroku, vai dammah
﴿بَصۡۜطَةٗ﴾ ﴿وَيَبۡصُۜطُ﴾ (Al-Baqarah 2:245) (Al-A'raf 7:69)	Tikai ar Sin
﴿ٱلۡمُصَيۡطِرُونَ﴾ (At-Tur 52:37)	Ar Sad vai Sin; priekšroka Sad
﴿بِمُصَيۡطِرٖ﴾ (Al-Ghashiyah 88:22)	Tikai ar Sad
﴿مَالِيَهۡۜ﴾ (Al-Haqqah 69:28) ﴿هَلَكَ﴾ (Al-Haqqah 69:29)	Savienojot: Sakt ar Izhar vai Idgham
﴿الٓمٓ ١﴾ (Ali 'Imran 3:1) ﴿ٱللَّهُ﴾ (Ali 'Imran 3:2)	Savienojot: seši sitieni uz Mim vai divi
﴿كٓهيعٓصٓ ١﴾ (Maryam 19:1) ﴿عٓسٓقٓ ٢﴾ (Ash-Shuraa 42:2)	'Ayn: četri vai seši sitieni; priekšroka ir sešiem
﴿يٰسٓ ١﴾ (Ya-Sin 36:1) ﴿وَٱلۡقُرۡءَانِ﴾ (Ya-Sin 36:2) ﴿نٓۚ وَٱلۡقَلَمِ﴾ (Al-Qalam 68:1)	Nebalsīgā Nun Izhar pirms Waw

Vieta	Noteikums pie Hafsa
﴿ءَآلذَّكَرَيْنِ﴾ (Al-An'am 6:143) ﴿ءَآلْـَٰٔنَ﴾ (Yunus 10:51) ﴿قُلْ ءَآللَّهُ﴾ (Yunus 10:59)	Hamzat al-Wasl pārvēršana sešu sitienu Alif vai tās atvieglošana
﴿ٱرْكَب مَّعَنَا﴾ (Hud 11:42) ﴿يَلْهَثْ ذَّٰلِكَ﴾ (Al-A'raf 7:176)	Ba saplūst ar Mim, un Tha ar Dhal
﴿نَخْلُقكُّم﴾ (Al-Mursalat 77:20)	Pilnīga saplūšana, kam dod priekšroku, vai nepilnīga
﴿كُلُّ فِرْقٍ﴾ (Ash-Shu'ara 26:63)	Ra' smags vai viegls
﴿ءَاتَىٰنِۦَ ٱللَّهُ﴾ (An-Naml 27:36)	Apstājoties: ar nebalsīgu Ya vai bez tā
﴿سَلَٰسِلَاْ﴾ (Al-Insan 76:4)	Apstājoties: ar Alif vai ar sukun
﴿يَرْضَهُ لَكُمْ﴾ (Az-Zumar 39:7)	Dammah uz Ha', bez Silah
﴿فِيهِۦ مُهَانًا﴾ (Al-Furqan 25:69)	Ha' Silah, kaut arī iepriekšējais burts ir nebalsīgs

Avoti: Ibn al-Jazari, *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*: فرش الحروف في مواضعها من الكتاب; Al-Marsafi, *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*: الكلمات الخاصة برواية حفص.

1. pielikums: al-Muqaddimah al-Jazariyyah teksts

Viss dzejolis iegaumēšanai un atkārtošanai, pēc ierastās 109 pantu skaitīšanas. Virsraksti nav dzejoļa daļa; tie pievienoti iedalījumam. Daži panti dažādos manuskriptos nedaudz atšķiras formulējumā. Dzejnieks pats skaita 107 pantus («وأبياتها قاف وزاي في العدد»); parastā skaitīšana pievieno divus noslēguma pantus.

المقدمة

١ يَقُولُ رَاجِي عَفْوِ رَبٍّ سَامِعِ — مُحَمَّدُ بْنُ الْجَزَرِيِّ الشَّافِعِي

٢ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَصَلَّى اللَّهُ — عَلَى نَبِيِّهِ وَمُصْطَفَاهُ

٣ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ — وَمُقْرِئِ الْقُرْآنِ مَعْ مُحِبِّهِ

٤ وَبَعْدُ إِنَّ هَذِهِ مُقَدِّمَهْ — فِيمَا عَلَى قَارِئِهِ أَنْ يَعْلَمَهْ

٥ إِذْ وَاجِبٌ عَلَيْهِمُ مُحَتَّمُ — قَبْلَ الشُّرُوعِ أَوَّلًا أَنْ يَعْلَمُوا

٦ مَخَارِجَ الْحُرُوفِ وَالصِّفَاتِ — لِيَلْفِظُوا بِأَفْصَحِ اللُّغَاتِ

٧ مُحَرِّرِي التَّجْوِيدِ وَالْمَوَاقِفِ — وَمَا الَّذِي رُسِمَ فِي الْمَصَاحِفِ

٨ مِنْ كُلِّ مَقْطُوعٍ وَمَوْصُولٍ بِهَا — وَتَاءِ أُنْثَى لَمْ تَكُنْ تُكْتَبْ بِهَا

باب مخارج الحروف

٩ مَخَارِجُ الْحُرُوفِ سَبْعَةَ عَشَرْ — عَلَى الَّذِي يَخْتَارُهُ مَنِ اخْتَبَرْ

١٠ فَأَلِفُ الْجَوْفِ وَأُخْتَاهَا وَهِي — حُرُوفُ مَدٍّ لِلْهَوَاءِ تَنْتَهِي

١١ ثُمَّ لِأَقْصَى الْحَلْقِ هَمْزٌ هَاءُ — ثُمَّ لِوَسْطِهِ فَعَيْنٌ حَاءُ

١٢ أَدْنَاهُ غَيْنٌ خَاؤُهَا وَالْقَافُ — أَقْصَى اللِّسَانِ فَوْقُ ثُمَّ الْكَافُ

١٣ أَسْفَلُ وَالْوَسْطُ لِجِيمِ الشِّينُ يَا — وَالضَّادُ مِنْ حَافَتِهِ إِذْ وَلِيَا

١٤ الاضْرَاسَ مِنْ أَيْسَرَ أَوْ يُمْنَاهَا — وَاللَّامُ أَدْنَاهَا لِمُنْتَهَاهَا

١٥ وَالنُّونُ مِنْ طَرَفِهِ تَحْتُ اجْعَلُوا — وَالرَّا يُدَانِيهِ لِظَهْرٍ أَدْخَلُ

١٦ وَالطَّاءُ وَالدَّالُ وَتَا مِنْهُ وَمِنْ — عُلْيَا الثَّنَايَا وَالصَّفِيرُ مُسْتَكِنْ

١٧ مِنْهُ وَمِنْ فَوْقِ الثَّنَايَا السُّفْلَى وَالظَّاءُ وَالذَّالُ وَثَا لِلْعُلْيَا

١٨ مِنْ طَرَفَيْهِمَا وَمِنْ بَطْنِ الشَّفَهْ فَالْفَا مَعَ اطْرَافِ الثَّنَايَا الْمُشْرِفَهْ

١٩ لِلشَّفَتَيْنِ الْوَاوُ بَاءٌ مِيمُ وَغُنَّةٌ مَخْرَجُهَا الْخَيْشُومُ

باب صفات الحروف

٢٠ صِفَاتُهَا جَهْرٌ وَرِخْوٌ مُسْتَفِلْ مُنْفَتِحٌ مُصْمَتَةٌ وَالضِّدَّ قُلْ

٢١ مَهْمُوسُهَا فَحَّثَهُ شَخْصٌ سَكَتْ شَدِيدُهَا لَفْظُ أَجِدْ قَطٍ بَكَتْ

٢٢ وَبَيْنَ رِخْوٍ وَالشَّدِيدِ لِنْ عُمَرْ وَسَبْعُ عُلْوٍ خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ حَصَرْ

٢٣ وَصَادُ ضَادٌ طَاءُ ظَاءٌ مُطْبَقَهْ وَفِرَّ مِنْ لُبِّ الْحُرُوفُ الْمُذْلَقَهْ

٢٤ صَفِيرُهَا صَادٌ وَزَايٌ سِينُ قَلْقَلَةٌ قُطْبُ جَدٍ وَاللِّينُ

٢٥ وَاوٌ وَيَاءٌ سُكِّنَا وَانْفَتَحَا قَبْلَهُمَا وَالِانْحِرَافُ صُحِّحَا

٢٦ فِي اللَّامِ وَالرَّا وَبِتَكْرِيرٍ جُعِلْ وَلِلتَّفَشِّي الشِّينُ ضَادًا اسْتَطِلْ

باب التجويد

٢٧ وَالْأَخْذُ بِالتَّجْوِيدِ حَتْمٌ لَازِمُ مَنْ لَمْ يُجَوِّدِ الْقُرَانَ آثِمُ

٢٨ لِأَنَّهُ بِهِ الْإِلَهُ أَنْزَلَا وَهَكَذَا مِنْهُ إِلَيْنَا وَصَلَا

٢٩ وَهُوَ أَيْضًا حِلْيَةُ التِّلَاوَةِ وَزِينَةُ الْأَدَاءِ وَالْقِرَاءَةِ

٣٠ وَهُوَ إِعْطَاءُ الْحُرُوفِ حَقَّهَا مِنْ صِفَةٍ لَهَا وَمُسْتَحَقَّهَا

٣١ وَرَدُّ كُلِّ وَاحِدٍ لِأَصْلِهِ وَاللَّفْظُ فِي نَظِيرِهِ كَمِثْلِهِ

٣٢ مُكَمَّلًا مِنْ غَيْرِ مَا تَكَلُّفِ بِاللُّطْفِ فِي النُّطْقِ بِلَا تَعَسُّفِ

٣٣ وَلَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ تَرْكِهِ إِلَّا رِيَاضَةُ امْرِئٍ بِفَكِّهِ

باب الترقيق والتفخيم وبيان بعض الحروف

٣٤ فَرَقِّقَنْ مُسْتَفِلًا مِنْ أَحْرُفِ وَحَاذِرَنْ تَفْخِيمَ لَفْظِ الْأَلِفِ

٣٥ وَهَمْزَ الْحَمْدُ أَعُوذُ اهْدِنَا اللَّهُ ثُمَّ لَامَ لِلَّهِ لَنَا

٣٦ وَلْيَتَلَطَّفْ وَعَلَى اللَّهِ وَلَا الضْ وَالْمِيمَ مِنْ مُخْمَصَةٍ وَمِنْ مَرَضْ

٣٧ وَبَاءَ بَرْقٍ بَاطِلٍ بِهِمْ بِذِي وَاحْرِصْ عَلَى الشِّدَّةِ وَالْجَهْرِ الَّذِي

٣٨ فِيهَا وَفِي الْجِيمِ كَحُبِّ الصَّبْرِ رَبْوَةٍ اجْتُثَّتْ وَحَجِّ الْفَجْرِ
٣٩ وَبَيِّنْ مُقَلْقَلًا إِنْ سَكَنَا وَإِنْ يَكُنْ فِي الْوَقْفِ كَانَ أَبْيَنَا
٤٠ وَحَاءَ حَصْحَصَ أَحَطتُّ الْحَقُّ وَسِينَ مُسْتَقِيمٍ يَسْطُو يَسْقُو

باب الراءات

٤١ وَرَقِّقِ الرَّاءَ إِذَا مَا كُسِرَتْ كَذَاكَ بَعْدَ الْكَسْرِ حَيْثُ سَكَنَتْ
٤٢ إِنْ لَمْ تَكُنْ مِنْ قَبْلِ حَرْفِ اسْتِعْلَا أَوْ كَانَتِ الْكَسْرَةُ لَيْسَتْ أَصْلَا
٤٣ وَالْخُلْفُ فِي فِرْقٍ لِكَسْرٍ يُوجَدُ وَأَخْفِ تَكْرِيرًا إِذَا تُشَدَّدُ

باب اللامات وأحكام متفرقة

٤٤ وَفَخِّمِ اللَّامَ مِنِ اسْمِ اللَّهِ عَنْ فَتْحٍ اوْ ضَمٍّ كَعَبْدُ اللَّهِ
٤٥ وَحَرْفَ الِاسْتِعْلَاءِ فَخِّمْ وَاخْصُصَا الِاطْبَاقَ أَقْوَى نَحْوُ قَالَ وَالْعَصَا
٤٦ وَبَيِّنِ الْإِطْبَاقَ مِنْ أَحَطتُّ مَعْ بَسَطتَّ وَالْخُلْفُ بِخَلْقُكُّمْ وَقَعْ
٤٧ وَاحْرِصْ عَلَى السُّكُونِ فِي جَعَلْنَا أَنْعَمْتَ وَالْمَغْضُوبِ مَعْ ضَلَلْنَا
٤٨ وَخَلِّصِ انْفِتَاحَ مَحْذُورًا عَسَى خَوْفَ اشْتِبَاهِهِ بِمَحْظُورًا عَصَى
٤٩ وَرَاعِ شِدَّةً بِكَافٍ وَبِتَا كَشِرْكِكُمْ وَتَتَوَفَّى فِتْنَتَا
٥٠ وَأَوَّلَيْ مِثْلٍ وَجِنْسٍ إِنْ سَكَنْ أَدْغِمْ كَقُلْ رَبِّ وَبَلْ لَا وَأَبِنْ
٥١ فِي يَوْمِ مَعْ قَالُوا وَهُمْ وَقُلْ نَعَمْ سَبِّحْهُ لَا تُزِغْ قُلُوبَ فَالْتَقَمْ

باب الضاد والظاء

٥٢ وَالضَّادَ بِاسْتِطَالَةٍ وَمَخْرَجِ مَيِّزْ مِنَ الظَّاءِ وَكُلُّهَا تَجِي
٥٣ فِي الظَّعْنِ ظِلِّ الظُّهْرِ عُظْمِ الْحِفْظِ أَيْقِظْ وَأَنْظِرْ عَظْمِ ظَهْرِ اللَّفْظِ
٥٤ ظَاهِرْ لَظَى شُوَاظُ كَظْمٍ ظَلَمَا اغْلُظْ ظَلَامَ ظُفُرٍ انْتَظِرْ ظَمَا
٥٥ أَظْفَرَ ظَنًّا كَيْفَ جَا وَعِظْ سِوَى عِضِينَ ظَلَّ النَّحْلِ زُخْرُفٍ سَوَا
٥٦ وَظَلْتَ ظَلْتُمْ وَبِرُومٍ ظَلُّوا كَالْحِجْرِ ظَلَّتْ شُعَرَا نَظَلُّ
٥٧ يَظْلَلْنَ مَحْظُورًا مَعَ الْمُحْتَظِرِ وَكُنْتَ فَظًّا وَجَمِيعِ النَّظَرِ
٥٨ إِلَّا بِوَيْلٌ هَلْ وَأُولَى نَاضِرَهْ وَالْغَيْظِ لَا الرَّعْدِ وَهُودٍ قَاصِرَهْ

٥٩ وَالْحَظُّ لَا الْحَضُّ عَلَى الطَّعَامِ وَفِي ظَنِينٍ الْخِلَافُ سَامِي
٦٠ وَإِنْ تَلَاقَيَا الْبَيَانُ لَازِمُ أَنْقَضَ ظَهْرَكَ يَعَضُّ الظَّالِمُ
٦١ وَاضْطُرَّ مَعْ وَعَظْتَ مَعْ أَفَضْتُمُ وَصَفِّ هَا جِبَاهُهُمْ عَلَيْهِمُ

باب النون والميم المشددتين والميم الساكنة

٦٢ وَأَظْهِرِ الْغُنَّةَ مِنْ نُونٍ وَمِنْ مِيمٍ إِذَا مَا شُدِّدَا وَأَخْفِيَنْ
٦٣ الْمِيمَ إِنْ تَسْكُنْ بِغُنَّةٍ لَدَى بَاءٍ عَلَى الْمُخْتَارِ مِنْ أَهْلِ الْأَدَا
٦٤ وَأَظْهِرَنْهَا عِنْدَ بَاقِي الْأَحْرُفِ وَاحْذَرْ لَدَى وَاوٍ وَفَا أَنْ تَخْتَفِي

باب حكم التنوين والنون الساكنة

٦٥ وَحُكْمُ تَنْوِينٍ وَنُونٍ يُلْفَى إِظْهَارٌ ادْغَامٌ وَقَلْبٌ إِخْفَا
٦٦ فَعِنْدَ حَرْفِ الْحَلْقِ أَظْهِرْ وَادَّغِمْ فِي اللَّامِ وَالرَّا لَا بِغُنَّةٍ لَزِمْ
٦٧ وَأَدْغِمَنْ بِغُنَّةٍ فِي يُومِنُ إِلَّا بِكَلِمَةٍ كَدُنْيَا عَنْوَنُوا
٦٨ وَالْقَلْبُ عِنْدَ الْبَا بِغُنَّةٍ كَذَا الاِخْفَا لَدَى بَاقِي الْحُرُوفِ أُخِذَا

باب المد والقصر

٦٩ وَالْمَدُّ لَازِمٌ وَوَاجِبٌ أَتَى وَجَائِزٌ وَهْوَ وَقَصْرٌ ثَبَتَا
٧٠ فَلَازِمٌ إِنْ جَاءَ بَعْدَ حَرْفِ مَدّْ سَاكِنُ حَالَيْنِ وَبِالطُّولِ يُمَدّْ
٧١ وَوَاجِبٌ إِنْ جَاءَ قَبْلَ هَمْزَةِ مُتَّصِلًا إِنْ جُمِعَا بِكَلِمَةِ
٧٢ وَجَائِزٌ إِذَا أَتَى مُنْفَصِلَا أَوْ عَرَضَ السُّكُونُ وَقْفًا مُسْجَلَا

باب معرفة الوقوف

٧٣ وَبَعْدَ تَجْوِيدِكَ لِلْحُرُوفِ لَا بُدَّ مِنْ مَعْرِفَةِ الْوُقُوفِ
٧٤ وَالاِبْتِدَاءِ وَهْيَ تُقْسَمُ إِذَنْ ثَلَاثَةٌ تَامٌّ وَكَافٍ وَحَسَنْ
٧٥ وَهْيَ لِمَا تَمَّ فَإِنْ لَمْ يُوجَدِ تَعَلُّقٌ أَوْ كَانَ مَعْنًى فَابْتَدِي
٧٦ فَالتَّامُّ فَالْكَافِي وَلَفْظًا فَامْنَعَنْ إِلَّا رُؤُوسَ الْآيِ جَوِّزْ فَالْحَسَنْ
٧٧ وَغَيْرُ مَا تَمَّ قَبِيحٌ وَلَهُ يُوقَفُ مُضْطَرًّا وَيُبْدَا قَبْلَهُ
٧٨ وَلَيْسَ فِي الْقُرْآنِ مِنْ وَقْفٍ وَجَبْ وَلَا حَرَامٍ غَيْرَ مَا لَهُ سَبَبْ

باب المقطوع والموصول

٧٩ وَاعْرِفْ لِمَقْطُوعٍ وَمَوْصُولٍ وَتَا فِي مُصْحَفِ الْإِمَامِ فِيمَا قَدْ أَتَى

٨٠ فَاقْطَعْ بِعَشْرِ كَلِمَاتٍ أَنْ لَا مَعْ مَلْجَإٍ وَلَا إِلَهَ إِلَّا

٨١ وَتَعْبُدُوا يَاسِينَ ثَانِي هُودَ لَا يُشْرِكْنَ تُشْرِكْ يَدْخُلَنْ تَعْلُوا عَلَى

٨٢ أَنْ لَا يَقُولُوا لَا أَقُولَ إِنْ مَا بِالرَّعْدِ وَالْمَفْتُوحَ صِلْ وَعَنْ مَا

٨٣ نُهُوا اقْطَعُوا مِنْ مَا بِرُومٍ وَالنِّسَا خُلْفُ الْمُنَافِقِينَ أَمْ مَنْ أَسَّسَا

٨٤ فُصِّلَتِ النِّسَا وَذِبْحٍ حَيْثُ مَا وَأَنْ لِمَ الْمَفْتُوحَ كَسْرُ إِنَّ مَا

٨٥ الْأَنْعَامَ وَالْمَفْتُوحَ يَدْعُونَ مَعَا وَخُلْفُ الْأَنْفَالِ وَنَحْلٍ وَقَعَا

٨٦ وَكُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَاخْتُلِفْ رُدُّوا كَذَا قُلْ بِئْسَمَا وَالْوَصْلَ صِفْ

٨٧ خَلَفْتُمُونِي وَاشْتَرَوْا فِي مَا اقْطَعَا أُوحِيَ أَفَضْتُمْ اشْتَهَتْ يَبْلُو مَعَا

٨٨ ثَانِي فَعَلْنَ وَقَعَتْ رُومٌ كِلَا تَنْزِيلُ شُعَرَا وَغَيْرَهَا صِلَا

٨٩ فَأَيْنَمَا كَالنَّحْلِ صِلْ وَمُخْتَلِفْ فِي الشُّعَرَا الْأَحْزَابِ وَالنِّسَا وُصِفْ

٩٠ وَصِلْ فَإِلَّمْ هُودَ أَلَّنْ نَجْعَلَا نَجْمَعَ كَيْلَا تَحْزَنُوا تَأْسَوْا عَلَى

٩١ حَجٌّ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَقَطْعُهُمْ عَنْ مَنْ يَشَاءُ مَنْ تَوَلَّى يَوْمَ هُمْ

٩٢ وَمَالِ هَذَا وَالَّذِينَ هَؤُلَا تَحِينَ فِي الْإِمَامِ صِلْ وَوُهِّلَا

٩٣ وَوَزَنُوهُمْ وَكَالُوهُمْ صِلِ كَذَا مِنَ الْ وَيَا وَهَا لَا تَفْصِلِ

باب التاءات

٩٤ وَرَحْمَتُ الزُّخْرُفِ بِالتَّا زَبَرَهْ الْأَعْرَافِ رُومٍ هُودٍ كَافِ الْبَقَرَهْ

٩٥ نِعْمَتَهَا ثَلَاثُ نَحْلٍ إِبْرَهَمْ مَعًا أَخِيرَاتُ عُقُودُ الثَّانِ هَمّْ

٩٦ لُقْمَانُ ثُمَّ فَاطِرٌ كَالطُّورِ عِمْرَانَ لَعْنَتَ بِهَا وَالنُّورِ

٩٧ وَامْرَأَتٌ يُوسُفَ عِمْرَانَ الْقَصَصْ تَحْرِيمَ مَعْصِيَتْ بِقَدْ سَمِعْ يُخَصّْ

٩٨ شَجَرَتَ الدُّخَانِ سُنَّتْ فَاطِرِ كُلًّا وَالْأَنْفَالِ وَحَرْفِ غَافِرِ

٩٩ قُرَّتُ عَيْنٍ جَنَّتٌ فِي وَقَعَتْ فِطْرَتَ بَقِيَّتْ وَابْنَتْ وَكَلِمَتْ

١٠٠ أَوْسَطَ الْأَعْرَافِ وَكُلُّ مَا اخْتُلِفْ جَمْعًا وَفَرْدًا فِيهِ بِالتَّاءِ عُرِفْ

باب همز الوصل

١٠١ وَابْدَأْ بِهَمْزِ الْوَصْلِ مِنْ فِعْلٍ بِضَمّْ ... إِنْ كَانَ ثَالِثٌ مِنَ الْفِعْلِ يُضَمّْ

١٠٢ وَاكْسِرْهُ حَالَ الْكَسْرِ وَالْفَتْحِ وَفِي ... الَاسْمَاءِ غَيْرَ اللَّامِ كَسْرُهَا وَفِي

١٠٣ ابْنٍ مَعَ ابْنَةِ امْرِئٍ وَاثْنَيْنِ ... وَامْرَأَةٍ وَاسْمٍ مَعَ اثْنَتَيْنِ

باب الوقف على أواخر الكلم

١٠٤ وَحَاذِرِ الْوَقْفَ بِكُلِّ الْحَرَكَهْ ... إِلَّا إِذَا رُمْتَ فَبَعْضُ الْحَرَكَهْ

١٠٥ إِلَّا بِفَتْحٍ أَوْ بِنَصْبٍ وَأَشِمّْ ... إِشَارَةً بِالضَّمِّ فِي رَفْعٍ وَضَمّْ

الخاتمة

١٠٦ وَقَدْ تَقَضَّى نَظْمِيَ الْمُقَدِّمَهْ ... مِنِّي لِقَارِئِ الْقُرْآنِ تَقْدِمَهْ

١٠٧ أَبْيَاتُهَا قَافٌ وَزَايٌ فِي الْعَدَدْ ... مَنْ يُحْسِنِ التَّجْوِيدَ يَظْفَرْ بِالرَّشَدْ

١٠٨ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَهَا خِتَامُ ... ثُمَّ الصَّلَاةُ بَعْدُ وَالسَّلَامُ

١٠٩ عَلَى النَّبِيِّ الْمُصْطَفَى وَآلِهِ ... وَصَحْبِهِ وَتَابِعِي مِنْوَالِهِ

2. pielikums: Terminu vārdnīca

Grāmatā izmantotie arābu termini ar to latīņu rakstību, kā tā lietota šajā izdevumā, lai izdevumus varētu salīdzināt.

Arābu termins	Transliterācija
الأَضْرَاس	Al-Adras
اللَّثَة	Al-Lithah
المُقَدِّمَة الجَزَرِيَّة	Al-Muqaddimah al-Jazariyyah
الشَّاطِبِيَّة	Ash-Shatibiyyah
الثَّنَايَا	Ath-Thanaya
البَسْمَلَة	Basmalah
الضَّبْط	Dabt
فَوَاتِح السُّوَر	Fawatih as-Suwar
الغُنَّة	Ghunnah
هَاء الكِنَايَة	Ha' al-Kinayah
الحَدْر	Hadr
حَفْص عَنْ عَاصِم	Hafs 'an 'Asim
الحَلْق	Halq
الهَمْس	Hams
هَمْزَة القَطْع	Hamzat al-Qat'
هَمْزَة الوَصْل	Hamzat al-Wasl
الحَرَكَة	Harakah
الحَرَكَات	Harakat
حَرْف المَدّ	Harf Madd
حُرُوف الحَلْق	Huruf al-Halq
حُرُوف المَدّ	Huruf al-Madd
حُرُوف القَلْقَلَة	Huruf al-Qalqalah
الإِبْدَال	Ibdal
الابْتِدَاء	Ibtida'
الإِدْغَام	Idgham
إِدْغَام المِثْلَيْن	Idgham al-Mithlayn
الإِدْغَام بِغُنَّة	Idgham bi-Ghunnah
الإِدْغَام بِلَا غُنَّة	Idgham bila Ghunnah

Arābu termins	Transliterācija
الإِدْغَام الكَامِل	Idgham Kamil
الإِدْغَام النَّاقِص	Idgham Naqis
الإِدْغَام الشَّمْسِيّ	Idgham Shamsi
الإِذْلَاق	Idhlaq
الإِخْفَاء	Ikhfa'
الإِخْفَاء الشَّفَوِيّ	Ikhfa' Shafawi
الإِمَالَة	Imalah
الانْفِتَاح	Infitah
الانْحِرَاف	Inhiraf
الإِقْلَاب	Iqlab
الإِشْبَاع	Ishba'
الإِشْمَام	Ishmam
الإِصْمَات	Ismat
الإِسْنَاد	Isnad
الاسْتِعَاذَة	Isti'adhah
الاسْتِفَال	Istifal
الاسْتِعْلَاء	Isti'la'
الاسْتِطَالَة	Istitalah
الإِطْبَاق	Itbaq
الإِظْهَار	Izhar
الإِظْهَار الحَلْقِيّ	Izhar Halqi
الإِظْهَار المُطْلَق	Izhar Mutlaq
الإِظْهَار القَمَرِيّ	Izhar Qamari
الإِظْهَار الشَّفَوِيّ	Izhar Shafawi
الجَهْر	Jahr
الجَوْف	Jawf
الكَبِير	Kabir
الخَفَاء	Khafa'

Arābu termins	Transliterācija
الخَيْشُوم	Khayshum
اللَّحْن	Lahn
اللَّحْن الجَلِيّ	Lahn Jali
اللَّحْن الخَفِيّ	Lahn Khafi
لَام التَّعْرِيف	Lam at-Ta'rif
لَام لَفْظ الجَلَالَة	Lam Lafz al-Jalalah
اللَّازِم الحَرْفِيّ المُخَفَّف	Lazim Harfi Mukhaffaf
اللَّازِم الحَرْفِيّ المُثَقَّل	Lazim Harfi Muthaqqal
اللَّازِم الكَلِمِيّ المُخَفَّف	Lazim Kalimi Mukhaffaf
اللَّازِم الكَلِمِيّ المُثَقَّل	Lazim Kalimi Muthaqqal
اللِّين	Lin
اللِّسَان	Lisan
المَدّ	Madd
مَدّ البَدَل	Madd al-Badal
مَدّ الفَرْق	Madd al-Farq
مَدّ العِوَض	Madd al-'Iwad
مَدّ اللِّين	Madd al-Lin
المَدّ العَارِض لِلسُّكُون	Madd 'Arid li-s-Sukun
المَدّ الأَصْلِيّ	Madd Asli
مَدّ التَّمْكِين	Madd at-Tamkin
المَدّ الفَرْعِيّ	Madd Far'i
المَدّ اللَّازِم	Madd Lazim
المَدّ المُنْفَصِل	Madd Munfasil
المَدّ المُتَّصِل	Madd Muttasil
المَدّ الطَّبِيعِيّ	Madd Tabi'i
المَخَارِج	Makharij
المَخْرَج	Makhraj
المَقْطُوع	Maqtu'
المَوْصُول	Mawsul
المِيم السَّاكِنَة	Mim Sakinah
المِثْلَان	Mithlayn
المُشَافَهَة	Mushafahah
المُتَبَاعِدَان	Mutaba'idayn
المُتَجَانِسَان	Mutajanisayn
المُتَقَارِبَان	Mutaqaribayn
المُطْلَق	Mutlaq
النُّون السَّاكِنَة	Nun Sakinah
القَلْقَلَة	Qalqalah
القَصْر	Qasr
القَطْع	Qat'
القِرَاءَة	Qira'ah
الرَّخَاوَة	Rakhawah
الرَّسْم العُثْمَانِيّ	Rasm 'Uthmani
الرَّوْم	Rawm
الرِّوَايَة	Riwayah
رُؤُوس الآي	Ru'us al-Ay
الصَّفِير	Safir
الصَّغِير	Saghir
السَّكْت	Sakt
الشَّدَّة	Shaddah
الشَّفَتَان	Shafatan
الشِّدَّة	Shiddah
الصِّفَة	Sifah
الصِّفَات	Sifat
الصِّفَات العَارِضَة	Sifat 'Aridah
الصِّفَات اللَّازِمَة	Sifat Lazimah
الصِّلَة	Silah
الصِّلَة الكُبْرَى	Silah Kubra
الصِّلَة الصُّغْرَى	Silah Sughra
السُّكُون	Sukun
التَّاء المَفْتُوحَة	Ta' Maftuhah
التَّاء المَرْبُوطَة	Ta' Marbutah
التَّدْوِير	Tadwir
التَّفَشِّي	Tafashshi
التَّفْخِيم	Tafkhim
التَّحْقِيق	Tahqiq
التَّجْوِيد	Tajweed
التَّكْرِير	Takrir

Arābu termins	Transliterācija
التَّنْوِين	*Tanwin*
الطَّرِيق	*Tariq*
التَّرْقِيق	*Tarqiq*
التَّرْتِيل	*Tartil*
التَّسْهِيل	*Tashil*
التَّوَسُّط	*Tawassut*
التَّوَسُّط	*Tawassut*
طَيِّبَة النَّشْر	*Tayyibat an-Nashr*
التِّلَاوَة	*Tilawah*
الوَقْف	*Waqf*

Arābu termins	Transliterācija
وَقْف المُعَانَقَة	*Waqf al-Mu'anaqah*
الوَقْف الحَسَن	*Waqf Hasan*
الوَقْف الاضْطِرَارِيّ	*Waqf Idtirari*
الوَقْف الاخْتِبَارِيّ	*Waqf Ikhtibari*
الوَقْف الاخْتِيَارِيّ	*Waqf Ikhtiyari*
الوَقْف الانْتِظَارِيّ	*Waqf Intizari*
الوَقْف الكَافِي	*Waqf Kafi*
الوَقْف القَبِيح	*Waqf Qabih*
الوَقْف التَّامّ	*Waqf Tamm*
الوَصْل	*Wasl*

3. pielikums: Avoti

- **Ibn al-Jazari**, Muhammad ibn Muhammad (miris 833. g. pēc h.): *al-Muqaddimah fi-ma 'ala Qari' al-Quran an Ya'lamah* (al-Muqaddimah al-Jazariyyah). Viens kritiskais izdevums ir dr. Aimana Ruždi Suveida.
- **Ibn al-Jazari**: *an-Nashr fi al-Qira'at al-'Ashr*, labojis šeihs 'Ali Muhammad ad-Dabba'; ir arī citi izdevumi.
- **Ibn al-Jazari**: *at-Tamhid fi 'Ilm at-Tajwid*, izdevis dr. Ghanim Qadduri al-Hamad.
- **Makki ibn Abi Talib al-Qaysi** (miris 437. g. pēc h.): *ar-Ri'ayah li-Tajwid al-Qira'ah wa Tahqiq Lafz at-Tilawah*, izdevis dr. Ahmad Hasan Farhat.
- **'Abd al-Fattah as-Sayyid 'Ajami al-Marsafi** (miris 1409. g. pēc h.): *Hidayat al-Qari ila Tajwid Kalam al-Bari*.
- **Al-Qasim ibn Firruh ash-Shatibi** (miris 590. g. pēc h.): *Hirz al-Amani wa Wajh at-Tahani* (ash-Shatibiyyah).

- **Korāna teksts**: utmāniskais raksts ar Medīnas mushafa zīmēm (Hafsa riwayah) ierastajā digitālajā formā, salikts ar karaļa Fahda kompleksa fontu (KFGQPC Uthmanic Script HAFS).

> **Piezīme**
>
> Lūdzam Allāhu padarīt šo grāmatu noderīgu un patiesi Viņam veltītu. Kas tajā ir pareizs, ir no Allāha; ja lasītājs atrod kļūdu, lūdzu, paziņojiet mums vietnē onlinequran.me.